

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

UNIVERSITATEA „DIMITRIE CANTEMIR” DIN TÂRGU MUREȘ

FACULTATEA DE DREPT

**PROGRAMUL DE STUDII MASTERALE:
„PROCEDURI JUDICIARE ȘI PROFESII LIBERALE”**

LUCRARE DE DISERTAȚIE

**PROBLEMA REFUGIAȚILOR: IMPLICAȚII SOCIALE ȘI SOLUȚII
JURIDICE**

Coordonatorul lucrării:

Prof. univ. dr. BRÎNDUȘA CAMELIA GOREA

Absolventă:

Gazda (Fekete) Gyöngyvér Katalin

Târgu Mureș

2025

CUPRINS

PROBLEMA REFUGIAȚILOR	1
IMPLICAȚII SOCIALE ȘI SOLUȚII JURIDICE	1
ABSTRACT	5
II.OBIECTIVELE LUCRĂRII	6
III. METODOLOGIA ELABORĂRII LUCRĂRII	8
INTRODUCERE	10
CONTEXTUALIZAREA FENOMENULUI MIGRAȚIEI ȘI PROBLEMA REFUGIAȚILOR ÎN CONTEXT GLOBAL ȘI REGIONAL	12
IMPORTANȚA STUDIERII ACESTEI TEME PENTRU ÎNȚELEGEREA IMPLICAȚIILOR SOCIALE ȘI JURIDICE	13
IV. CONȚINUTUL TEORETIC AL TEMEI ANALIZATE	16
CAPITOLUL I.	16
ASPECTE GENERALE PRIVIND REFUGIAȚII	16
1.1 DEFINIREA REFUGIATULUI CONFORM CONVENȚIEI DE LA GENEVA DIN 1951 ȘI PROTOCOLULUI DIN 1967	16
1.2. TIPOLOGIA MIGRAȚIEI: DIFERENȚA ÎNTRE REFUGIAȚI, MIGRANȚI ECONOMICI ȘI MIGRANȚI ILEGALI.....	17
1.3. CADRUL LEGAL INTERNAȚIONAL: PRINCIPALELE ACTE NORMATIVE INTERNAȚIONALE CARE REGLEMENTEAZĂ DREPTURILE REFUGIAȚILOR.	19
CAPITOLUL II.....	21
UZELE ȘI CCAONTEXTUL ACRUAL AL FENOMENULUI REFUGIAȚILOR.....	21
2.1. CAUZE ALE MIGRAȚILOR FORȚATE:.....	21
2.2. CAZURI RELEVANTE LA NIVEL MONDIAL: SIRIA, AFGANISTAN, UCRAINA – CRIZE CARE AU DUS LA FLUXURI MASIVE DE REFUGIAȚI	23
2.3 IMPACTUL GLOBALIZĂRII ȘI AL SCHIMBĂRILOR CLIMATICE ASUPRA AMPLIFICĂRII FENOMENULUI.....	25
CAPITOLUL III.	28
IMPLICAȚIILE SOCIALE ALE FENOMENULUI REFUGIAȚILOR	28
3.1. IMPACTUL ASUPRA ȚĂRILOR-GAZDĂ: PROBLEME ECONOMICE, PROVOCĂRI SOCIALE ȘI DE INTEGRARE	28
Concluzie	29
3.2. INTEGRAREA REFUGIAȚILOR ÎN COMUNITĂȚILE LOCALE: DIFICULTĂȚI DE ORDIN CULTURAL, LINGVISTIC ȘI ECONOMIC	30

3.3. PERCEPȚIILE ȘI ATITUDINILE FAȚĂ DE REFUGIAȚI: ROLUL MEDIA ȘI AL DISCURSULUI POLITIC ÎN MODELAREA OPINIEI PUBLICE	31
CAPITOLUL IV.	34
SOLUȚII JURIDICE PENTRU PROTECȚIA REFUGIAȚILOR	34
4.1. INTRODUCERE	34
4.2. REGLEMENTĂRI INTERNAȚIONALE PRIVIND PROTECȚIA REFUGIAȚILOR..	34
4.4. REGLEMENTĂRILE NAȚIONALE: LEGISLAȚIA PRIVIND REFUGIAȚII ÎN ROMÂNIA	38
4.5. ROLUL ONG-URILOR ȘI AL ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE	40
CAPITOLUL V.	42
SOLUȚII ȘI POLITICI DE INTEGRARE A REFUGIAȚILOR	42
INTRODUCERE	42
5.1. SOLUȚII PENTRU INTEGRAREA SOCIALĂ.....	42
5.2. PROGRAME DE INCLUZIUNE SOCIALĂ IMPLEMENTATE DE UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI STATELE MEMBRE	44
5.3. INIȚIATIVE LA NIVEL LOCAL ÎN ROMÂNIA	45
5.4. PROVOCĂRI ȘI BUNE PRACTICI	45
CAPITOLUL VI.	47
PROVOCĂRI JURIDICE ȘI PERSPECTIVE DE VIITOR	47
6.1. PROBLEME JURIDICE ÎN CADRUL PROCEDURILOR DE AZIL.	47
6.2. POSIBILE REFORME LEGISLATIVE	48
6.3. VIITORUL POLITICILOR DE AZIL ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII ȘI SCHIMBĂRILOR CLIMATICE	49
6.4. PROVOCĂRILE JURIDICE SI PERSPECTIVE DE VIITOR	50
CAPITOLUL VII.	51
STUDIU DE CAZ: UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI CRIZA REFUGIAȚILOR SIRIENI. 51	51
INTRODUCERE	51
Complexitatea fenomenului migrației.....	51
Reacția Uniunii Europene	51
Provocări și perspective	52
Context și evoluție a crizei refugiaților sirieni	53
Strategia deficitară a Uniunii Europene în ceea ce privește criza refugiaților sirieni.....	55
BIBLIOGRAFIE.....	62
CONCLUZII ȘI EVENTUALE IMPLICAȚII ALE LUCRĂRII.....	65

Concluzii și Implicații ale Lucrării.....	65
--	-----------

ABSTRACT

The phenomenon of forced migration has become a significant global challenge, with profound social and legal implications. This thesis explores the multifaceted issues surrounding refugees, focusing on social impacts and legal solutions. The study begins with a detailed examination of refugee definitions under the 1951 Geneva Convention and the 1967 Protocol, as well as a discussion on various migration typologies. It then addresses the primary causes of forced migration, including armed conflicts, persecution, climate change, and extreme poverty, illustrated by case studies from Syria, Afghanistan, and Ukraine.

The analysis further considers the social implications of refugee influxes on host countries, covering economic pressures, integration challenges, and public attitudes shaped by media and political discourse. On the legal front, the thesis evaluates international, European, and national frameworks for refugee protection, emphasizing the role of the UNHCR, EU regulations, and Romania's legislation. Solutions for effective integration are proposed, including access to education, employment, healthcare, and social services, supported by European Union initiatives and local programs in Romania. The thesis concludes with recommendations for legislative reforms and cooperative international policies, underscoring the necessity of adapting asylum systems to the challenges posed by globalization and climate change.

This study contributes to a deeper understanding of refugee issues, offering insights for future policies aimed at enhancing refugee protection and integration within host societies.

II.OBIECTIVELE LUCRĂRII

Această lucrare de disertație urmărește să realizeze o analiză aprofundată a fenomenului migrației și a situației refugiaților, evidențiind impactul lor social și juridic. Scopul principal este de a examina complexitatea migrației internaționale, evidențiind atât dificultățile, cât și avantajele pe care le generează atât pentru societățile de destinație, cât și pentru persoanele implicate. Această temă nu este doar relevantă dintr-o perspectivă academică, ci are implicații practice profunde pentru elaborarea politicilor publice și pentru intervențiile organizațiilor internaționale, guvernelor și societății civile.

Structura lucrării este împărțită în mai multe părți, fiecare având rolul său în elucidarea diferitelor dimensiuni ale migrației și refugiaților.

Prima parte va oferi o definiție clară a conceptelor de *migrație* și *refugiat*, având ca scop stabilirea unui cadru de referință pentru întreaga lucrare. Se va discuta despre principalele cauze care determină migrarea, inclusiv factori economici, sociali, politici și ecologici. De asemenea, se va explora contextul global și regional al fenomenului, subliniind rolul organizațiilor internaționale, precum *Organizația Națiunilor Unite* și *Organizația Internațională pentru Migrație*, în gestionarea migrației și în protecția refugiaților¹. Această secțiune va servi ca o bază pentru înțelegerea problemelor care vor fi discutate în capitolele următoare.

A doua parte se va concentra asupra impactului social al migrației în țările de destinație, analizând atât beneficiile, cât și provocările pe care migrația le aduce. Este important să recunoaștem că migrația poate conduce la creșterea diversității culturale și la revitalizarea economiilor locale, dar poate, de asemenea, să genereze tensiuni și conflicte în comunitățile gazdă². Acest capitol va discuta despre problema integrării sociale a migraților, punând accent pe dificultățile pe care aceștia le întâmpină în accesul la locuri de muncă, educație și servicii de sănătate. Vor fi abordate, de asemenea, tensiunile și conflictele care pot apărea în comunitățile de destinație, precum și politicile care pot facilita procesul de integrare, inclusiv inițiativele de sensibilizare a comunității și programele de educație interculturală³.

Partea a treia va examina cadrul juridic internațional aplicabil refugiaților, discutând despre *Convenția de la Geneva din 1951* și *Protocolul din 1967*, care constituie fundamentul

¹ UNHCR, (1951). *The 1951 Refugee Convention*. Disponibil la UNHCR.

² Koser, K. (2016). *International Migration: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.

³ *Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD)*, (2020). *International Migration Outlook 2020*. Disponibil la OECD

dreptului internațional pentru refugiați. Aceste instrumente stabilesc drepturile și obligațiile refugiaților, precum și responsabilitățile statelor care oferă protecție. De asemenea, se va analiza modul în care politicile naționale și regionale de azil și imigrare influențează viața migraților și refugiaților, subliniind divergențele dintre abordările diferitelor state și impactul acestor politici asupra accesului la protecție și servicii ⁴. Această secțiune va evidenția, de asemenea, provocările legate de respectarea drepturilor refugiaților în fața unor politici restrictive adoptate de unele țări.

În *partea finală* se vor prezenta concluziile și recomandările, care vor sublinia importanța cooperării internaționale în gestionarea migrației și necesitatea unor politici eficiente de integrare și protecție a refugiaților, atât în context global, cât și în cel regional. Se va pune accent pe rolul statelor, organizațiilor internaționale și societății civile în susținerea acestor persoane vulnerabile și în construirea unei societăți incluzive și tolerante ⁵. În final, se va discuta despre importanța monitorizării și evaluării continue a politicilor de migrație și azil, pentru a asigura adaptarea acestora la nevoile în schimbare ale refugiaților și comunităților gazdă. De asemenea, ilustrativ pentru conținutul lucrării va fi studiul de caz având ca obiect Uniunea Europeană și criza refugiaților sirieni.

Această lucrare se va baza, deci, pe o varietate de surse, inclusiv studii de caz, date statistice și literatura de specialitate, pentru a oferi o analiză cuprinzătoare și bazată pe dovezi a fenomenului migrației și a problemelor cu care se confruntă refugiații. Speranța este ca rezultatele acestei cercetări să contribuie la o mai bună înțelegere a acestei teme complexe și să ofere sugestii practice pentru formularea unor politici care să sprijine atât refugiații, cât și comunitățile care îi primesc.

⁴ Comisia Europeană (2013). *Directive 2013/32/EU on common procedures for granting and withdrawing international protection*. Disponibilă la [EUROPA](#).

⁵ Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO), (2020). *A framework for analyzing the links between migration and development*. Disponibil la [FAO](#).

III. METODOLOGIA ELABORĂRII LUCRĂRII

Metodologia elaborării acestei lucrări de disertație vizează ansamblul de metode, tehnici și etape parcurse în vederea cercetării temei „Problema refugiaților: implicații sociale și soluții juridice”. Ea constituie fundamentul științific prin care a fost obținută cunoașterea necesară în înțelegerea profundă a problematicii refugiaților, cu accent pe dimensiunile sociale și juridice implicate.

Activitatea de cercetare a urmat mai multe etape esențiale:

- **Alegerea temei** – Tema refugiaților a fost aleasă datorită actualității și complexității sale, precum și a provocărilor pe care le ridică la nivel național și internațional. Impactul social al fenomenului migrației forțate, dar și dificultățile juridice privind integrarea și protecția refugiaților, constituie aspecte care justifică necesitatea unei cercetări riguroase.
- **Derularea cercetării** – După alegerea temei, am formulat principalele întrebări de cercetare: Ce implicații sociale generează fenomenul refugiaților? Cum este reglementată situația refugiaților în dreptul național și internațional? Ce soluții juridice pot fi propuse pentru gestionarea acestei probleme?
- **Redactarea lucrării pe baza bibliografiei existente** – Activitatea de redactare s-a bazat pe o documentare amplă, folosind surse bibliografice din literatura română și internațională, studii de specialitate, articole, rapoarte ale organizațiilor internaționale și legislație de actualitate.

Procesul de documentare a inclus următoarele tipuri de cercetare:

- **Documentarea bibliografică** – A presupus analiza materialelor relevante pentru subiect, privind atât cadrul legal aplicabil refugiaților (Convenția de la Geneva, legislația UE, legislația română), cât și perspectivele sociologice și politice asupra fenomenului.
- **Documentarea directă** – A însemnat explorarea contextului social și juridic prin studierea unor studii de caz, rapoarte ale ONG-urilor și instituțiilor implicate în gestionarea fenomenului migrației și azilului.

În cadrul lucrării, am urmărit să integrez teoria cu realitatea practică, analizând cauzele migrației forțate, implicațiile asupra societății gazdă, dar și provocările juridice legate de acordarea statutului de refugiat, integrare și protejarea drepturilor fundamentale ale acestora.

Elaborarea structurii lucrării a inclus conturarea unui cuprins provizoriu, redactarea unor rezumate pentru fiecare capitol și elaborarea unei introduceri care să reflecte direcțiile de cercetare și obiectivele urmărite.

INTRODUCERE

În ultimii ani, fenomenul migrației internaționale și problema refugiaților au devenit subiecte de mare interes în contextul global și regional, reflectând atât provocările, cât și oportunitățile pe care le generează. Fenomenul este influențat de multiple cauze și produce efecte profunde asupra societăților din întreaga lume, implicând statele de origine, de tranzit și de destinație. Factorii economici, sociali, politici și, în ultimul timp, cei legați de schimbările climatice, au contribuit semnificativ la creșterea numărului de persoane care migrează forțat sau voluntar. Astfel, migrația a devenit o temă de interes major pentru guverne, organizații internaționale, cercetători și publicul larg, fiind asociată atât cu oportunități de dezvoltare și diversificare culturală, cât și cu provocări complexe de integrare, securitate și coeziune socială.

În acest context, migrația nu mai poate fi privită doar ca un proces voluntar de relocare, ci adesea este rezultatul unor situații de criză care împing oameni din întreaga lume să își părăsească țările de origine în căutarea unui loc sigur. Conflictele armate, persecuțiile etnice, religioase sau politice, sărăcia extremă și lipsa accesului la resurse de bază sunt doar câțiva dintre factorii principali care determină creșterea numărului de refugiați. Totodată, schimbările climatice, precum seceta, creșterea nivelului mării și dezastrele naturale, au un impact din ce în ce mai mare asupra migrației, contribuind la instabilitatea economică și socială în numeroase regiuni și transformând migrația climatică într-o provocare majoră a secolului XXI⁶.

În aceste condiții, creșterea numărului de refugiați reprezintă o provocare pentru comunitatea internațională, dar și o responsabilitate, deoarece refugiații sunt printre cei mai vulnerabili oameni, având nevoie de protecție și sprijin din partea statelor și a organizațiilor internaționale.

Fenomenul migrației și problema refugiaților nu afectează doar țările din care aceștia pleacă, ci și pe cele de tranzit și destinație, creând noi dinamici sociale, economice și politice. Țările de destinație se confruntă cu dificultăți de integrare a refugiaților, cum ar fi asigurarea accesului acestora la educație, servicii medicale, locuri de muncă și locuințe. În multe cazuri, integrarea refugiaților poate fi un proces complex și costisitor iar statele trebuie să găsească un echilibru între protejarea propriilor interese și respectarea obligațiilor internaționale față de

⁶ Schimbările climatice și migrarea: „Impactul schimbărilor climatice asupra migrației forțate” este un subiect de cercetare tot mai relevant, evidențiind nevoia de soluții globale. Disponibil la [UNHCR](https://www.unhcr.org/), accesat pe 20 octombrie 2023.

refugiați ⁷. În plus, migrația pe scară largă poate conduce la tensiuni între refugiați și comunitățile gazdă, alimentând atitudini xenofobe și naționaliste care pun sub semnul întrebării valorile de solidaritate și cooperare internațională.

Pe de altă parte, dacă este gestionată eficient, migrația poate aduce beneficii considerabile, cum ar fi stimularea economiei prin crearea de locuri de muncă și diversificarea culturală.

Din punct de vedere juridic, problema refugiaților este reglementată de diverse convenții internaționale, cum ar fi *Convenția de la Geneva din 1951* și *Protocolul din 1967*, care definesc statutul refugiaților și drepturile acestora ⁸. Cu toate acestea, legislația internațională privind refugiații rămâne insuficientă în contextul actual, când nevoile și provocările au evoluat semnificativ.

Dreptul internațional stabilește obligații pentru statele semnatare de a proteja refugiații, însă aplicarea acestor principii este adesea limitată de constrângerile politice și economice ale fiecărui stat ⁹. În plus, cooperarea internațională și solidaritatea globală devin elemente esențiale în gestionarea acestei crize, pentru că nicio țară nu poate rezolva de una singură problemele complexe generate de migrația forțată. Prin urmare, politicile privind refugiații trebuie să fie adaptate și diversificate, iar statele trebuie să își asume un rol activ în găsirea de soluții pe termen lung.

Refugiaților reprezintă o provocare globală cu implicații profunde, ce necesită o abordare integrată și responsabilă, bazată pe cooperare internațională și respect pentru drepturile fundamentale ale omului. Necesitatea de a proteja refugiații nu poate fi ignorată iar soluțiile viabile trebuie să țină cont atât de nevoile și drepturile acestora, cât și de preocupările și capacitățile comunităților gazdă. Comunitatea internațională are un rol crucial în promovarea unor politici eficiente, care să asigure nu doar protecția refugiaților, ci și un cadru de integrare sustenabil și armonios.

⁷ Provocările integrării refugiaților: Studiile arată că integrarea eficientă a refugiaților poate duce la beneficii economice și sociale pentru comunitățile gazdă, dar implică și provocări semnificative. Vezi raportul [OECD](#) din 2022.

⁸ Convenția de la Geneva din 1951: Documentul-cheie care stabilește baza legală pentru protecția refugiaților. Detalii disponibile pe site-ul UNHCR

⁹ Obligațiile internaționale: Dreptul internațional impune statelor să respecte și să protejeze drepturile refugiaților, dar aplicarea acestor norme poate varia semnificativ. Informații suplimentare pot fi găsite în studiile realizate de [Amnesty International](#).

CONTEXTUALIZAREA FENOMENULUI MIGRAȚIEI ȘI PROBLEMA REFUGIAȚILOR ÎN CONTEXT GLOBAL ȘI REGIONAL

Migrația a devenit un fenomen de amploare la nivel mondial, influențat de factori multipli și complexe. În această dinamică, Castles și Miller observă că „în era globalizării, migrația nu mai este un proces unidirecțional, ci mai degrabă o rețea complexă de mișcări și interacțiuni între diverse regiuni ale lumii”¹⁰. Această rețea de migrație ia naștere din interacțiunile complexe dintre evoluția economică, politicile guvernamentale, conflictele armate, modificările climatice și numeroși alți factori care îi determină pe oameni să își părăsească statele de origine. Potrivit Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM), în 2019, numărul migraților internaționali era estimat la 272 de milioane, reprezentând aproximativ 3,5% din populația globală. Această cifră evidențiază o creștere considerabilă față de anii anteriori și ilustrează caracterul din ce în ce mai globalizat al migrației¹¹.

În acest context global, Europa a fost adesea în centrul atenției, mai ales în urma crizei refugiaților din 2015, care a generat o serie de probleme și dezbateri intense la nivel politic și social. Uniunea Europeană (UE) a primit în acel an peste un milion de refugiați și migranți, majoritatea provenind din țări afectate de conflicte severe, cum ar fi Siria, Afganistan și Irak. Această criză a evidențiat nu doar nevoia unei politici de imigrare și azil coordonate la nivelul UE, ci și provocările legate de capacitatea Europei de a integra un număr atât de mare de refugiați într-o perioadă atât de scurtă¹².

Reacțiile statelor membre au fost variate și au reflectat tensiunile interne existente în ceea ce privește migrația. Germania, ca una dintre principalele țări de destinație pentru refugiați, a adoptat o politică deschisă, primind sute de mii de persoane, cu cancelarul Angela Merkel afirmând că „inclusiunea emigranților poate genera avantaje pe termen lung pentru societatea germană, având un impact pozitiv asupra forței de muncă și îmbogățind diversitatea culturală.”¹³. Această abordare a fost însă contestată, generând controverse și proteste în rândul cetățenilor care temeau că un aflus atât de mare de refugiați ar putea afecta resursele sociale și economice existente.

Pe lângă provocările politice și sociale, criza refugiaților a adus în prim-plan discuții despre identitate națională, securitate și responsabilitatea morală a statelor față de cei care fug

¹⁰ Castles, S., & Miller, M. J. (2009). *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. New York: Palgrave Macmillan

¹¹ Organizația Internațională pentru Migrație (2019). *World Migration Report 2020*. Disponibil la OIM.

¹² Comisia Europeană (2016). *Refugee Crisis: Facts and Figures*. Disponibil la [EUROPA](#).

¹³ Merkel, A. (2015). Declarație privind criza refugiaților, adresată Bundestag-ului.

de persecuții. În unele țări, retorica anti-migrație a câștigat teren, alimentată de temeri legate de terorism, integrarea culturală și impactul economic al refugiaților asupra societății. Acest climat de anxietate a dus la o polarizare a opiniei publice, cu grupuri pro-migrație și anti-migrație adesea în conflict, complicând astfel formularea unor politici eficiente și sustenabile ¹⁴.

În ansamblu, fenomenul migrației internaționale și problema refugiaților sunt interconectate printr-o serie de factori care influențează atât țările de origine, cât și cele de destinație. În fața acestor provocări, este esențial ca statele să colaboreze și să dezvolte politici bazate pe respectarea drepturilor omului și pe solidaritate, pentru a asigura nu doar protecția refugiaților, ci și coeziunea socială în societățile gazdă. Numai printr-o abordare integrată și umană se poate gestiona eficient acest fenomen global complex.

IMPORTANȚA STUDIERII ACESTEI TEME PENTRU ÎNȚELEGEREA IMPLICAȚILOR SOCIALE ȘI JURIDICE

Studierea fenomenului migrației și a problemei refugiaților este esențială pentru a înțelege atât implicațiile sociale, cât și cele juridice asociate acestor procese. Această înțelegere este crucială, având în vedere amploarea și complexitatea migrației internaționale în era globalizării, unde migrația nu este doar o chestiune de politică națională, ci un fenomen global care afectează economiile, culturile și societățile din întreaga lume.

Din punct de vedere social, migrația aduce o serie de provocări și oportunități pentru țările de destinație. În primul rând, migrația poate contribui la diversitatea culturală, îmbogățind societățile prin introducerea de noi perspective, tradiții și obiceiuri. Această diversitate culturală nu doar că stimulează creativitatea și inovația, dar poate, de asemenea, să contribuie la dezvoltarea unei economii dinamice. Spre exemplu, migrații pot fi angajați în domenii cu deficit de personal, precum sectorul medical, construcțiile și serviciile, având astfel un rol important în stimularea economiei și în menținerea sistemelor de asistență socială. ¹⁵.

Cu toate acestea, migrația poate genera și tensiuni sociale, mai ales în comunitățile care nu au experiență cu integrarea migraților. Koser subliniază că „procesul de integrare a migraților necesită eforturi considerabile din partea statelor gazdă, implicând atât politici de

¹⁴ UNHCR (2020). *Global Trends: Forced Displacement in 2019*. Disponibil la UNHCR.

¹⁵ Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD), (2020). *International Migration Outlook 2020*. Koser, K. (2016). *International Migration: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.0. Disponibil la OECD.

sprijin, cât și măsuri de combatere a discriminării”¹⁶. Atunci când comunitățile gazdă nu sunt pregătite să primească emigranți, pot apărea reacții negative, inclusiv xenofobie, discriminare și conflicte sociale. Astfel, studierea migrației ajută la identificarea și implementarea celor mai bune practici pentru integrarea migraților, promovând coeziunea socială și prevenind potențialele tensiuni.

Din punct de vedere juridic, problema refugiaților este reglementată la nivel internațional prin *Convenția de la Geneva din 1951 și Protocolul său din 1967*, care definesc statutul de refugiat și stabilesc drepturile acestora, precum și obligațiile statelor semnatare de a le oferi protecție. Convenția stipulează că „refugiații au dreptul la protecție împotriva refuzului de acces în țările de azil și la drepturi fundamentale, precum dreptul la muncă, educație și libertate de mișcare”¹⁷. Aceste principii joacă un rol fundamental în garantarea unui nivel minim de protecție pentru refugiați, însă aplicarea lor diferă de la un stat la altul, în funcție de resursele disponibile și de angajamentul politic al țărilor gazdă..

În Uniunea Europeană, Directiva privind standardele minime pentru procedurile de acordare și retragere a statutului de refugiat și alte măsuri de protecție oferă un cadru legislativ comun pentru toate statele membre, asigurând astfel un nivel de protecție minim pentru refugiați în întreaga regiune¹⁸. Totuși, această legislație se confruntă cu provocări semnificative în contextul migrației masive, cum ar fi lipsa unei coordonări eficiente între statele membre și disparitățile în aplicarea legislației. De exemplu, unele state adoptă politici restrictive care contravin normelor internaționale, ceea ce poate duce la încălcări ale drepturilor refugiaților.

Studiul acestei teme nu este doar o chestiune academică, ci are implicații directe asupra elaborării politicilor și practicilor care afectează viețile a milioane de oameni. O mai bună înțelegere a implicațiilor social și juridice ale migrației și refugiaților poate contribui la dezvoltarea unor politici mai eficiente, echitabile și umane. Aceasta include promovarea unor strategii de integrare care să răspundă nevoilor refugiaților, dar și ale comunităților gazdă, contribuind astfel la o societate mai coezivă și mai rezistentă.

Studiul migrației și al problemei refugiaților este crucial pentru abordarea provocărilor contemporane și pentru construirea unui viitor în care drepturile fundamentale ale omului sunt respectate, iar diversitatea culturală este sărbătorită. Această temă necesită o analiză continuă

¹⁶ Koser, K. (2016). *International Migration: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.

¹⁷ *Convenția de la Geneva privind statutul refugiaților* (1951). Disponibilă la UNHCR.

¹⁸ Comisia Europeană (2013). *Directive 2013/32/EU on common procedures for granting and withdrawing international protection*. Disponibilă la [EUROPA](#).

și multidimensională, implicând nu doar experți în drept, ci și sociologi, economiști și lideri comunitari, pentru a asigura o abordare holistică și integrată.

IV. CONȚINUTUL TEORETIC AL TEMEI ANALIZATE

CAPITOLUL I.

ASPECTE GENERALE PRIVIND REFUGIAȚII

1.1 DEFINIREA REFUGIATULUI CONFORM CONVENȚIEI DE LA GENEVA DIN 1951 ȘI PROTOCOLULUI DIN 1967

Problema refugiaților a căpătat o importanță deosebită la nivel internațional începând cu secolul XX, în contextul unor conflicte armate devastatoare și al creșterii numărului de persoane care fug de persecuții politice, sociale sau religioase. În această lumină, definirea clară a statutului de *refugiat* a devenit esențială pentru protejarea drepturilor persoanelor vulnerabile care se confruntă cu amenințări serioase în țările lor de origine.

Convenția de la Geneva din 1951 este primul document internațional major care stabilește o definiție cuprinzătoare a refugiatului și oferă un cadru de protecție pentru această categorie de persoane.

Potrivit articolului 1 al Convenției, un refugiat este definit ca „o persoană aflată în afara țării sale de origine, care se teme în mod justificat de persecuție din motive legate de rasă, religie, naționalitate, apartenență la un anumit grup social sau convingeri politice și care nu poate sau nu dorește să se întoarcă în țara natală”.¹⁹ Această definiție este fundamentală, deoarece evidențiază nu doar necesitatea de a proteja persoanele care fug de persecuție, ci și motivele specifice care justifică această protecție. De exemplu, persecuțiile din motive etnice sau religioase sunt extrem de grave și au condus de-a lungul istoriei la atrocități umanității, inclusiv genociduri.

Un aspect semnificativ al definiției este faptul că refugiatul trebuie să fie în afara țării sale de origine. Aceasta implică nu doar o deplasare fizică, ci și o abandonare a mediului în care individul a trăit, de cele mai multe ori în condiții de urgență, lăsând în urmă bunuri materiale, relații sociale și un sentiment de apartenență. Această separare geografică este esențială, deoarece statutul de refugiat recunoaște suferințele și traumele pe care persoanele afectate le trăiesc, subliniind, în același timp, dreptul lor de a solicita protecție internațională.

Protocolul adițional din 1967 extinde aplicabilitatea Convenției prin eliminarea restricțiilor temporale și geografice inițiale. Înainte de această extindere, protecția era limitată la refugiații care au fost creați ca urmare a evenimentelor din timpul celui de-al Doilea Război

¹⁹ Convenția de la Geneva privind statutul refugiaților (1951). Disponibilă la UNHCR.

Mondial, ceea ce însemna că multe persoane care au devenit refugiați ulterior nu erau acoperite de legislație. Protocolul permite astfel protecția refugiaților indiferent de regiunea de proveniență sau de momentul în care au devenit refugiați ²⁰. Această extindere este crucială, deoarece recunoaște că situațiile de criză umanitară și de persecuție nu se limitează la anumite perioade sau zone geografice, ci sunt un fenomen global care necesită o abordare universală și coordonată.

În baza acestei extinderi, definiția refugiatului devine universală, facilitând protecția internațională a unui număr mai mare de persoane aflate în pericol. Această capacitate de a răspunde rapid la diverse crize umanități, fie că sunt cauzate de conflicte armate, violențe de gen, sau încălcări ale drepturilor omului, este esențială în contextul actual, unde migrarea forțată a crescut alarmant în ultimele decenii. Astfel, atât *Convenția de la Geneva*, cât și *Protocolul din 1967* stau la baza legislației internaționale privind refugiații și continuă să influențeze politicile de azil și protecție a refugiaților în întreaga lume ²¹.

De asemenea, este important de menționat că pe lângă definiția juridică a refugiatului, protecția acestora implică și o responsabilitate morală din partea comunității internaționale de a oferi azil și suport celor care se confruntă cu persecuții. Această responsabilitate este accentuată de principiul *non-refoulement*, care interzice returnarea refugiaților în țările unde ar putea fi persecutați. Respectarea acestui principiu este esențială pentru asigurarea unei protecții adecvate și pentru menținerea demnității umane în fața crizelor.

În concluzie, definirea *refugiatului* conform *Convenției de la Geneva din 1951* și *Protocolului din 1967* constituie fundamentul pentru recunoașterea și protejarea drepturilor persoanelor vulnerabile în fața persecuției și violenței. Aceasta subliniază importanța unei acțiuni internaționale coordonate pentru a asigura securitatea și demnitatea refugiaților, în contextul unei lumi tot mai afectate de conflicte și migrație forțată.

1.2. TIPOLOGIA MIGRAȚIEI: DIFERENȚA ÎNTRE REFUGIAȚI, MIGRANȚI ECONOMICI ȘI MIGRANȚI ILEGALI

În studiul migrației internaționale, clarificarea conceptelor și tipologiilor asociate cu diverse forme de migrație este esențială pentru a înțelege complexitatea acestui fenomen global. Migrația nu este un proces uniform; dimpotrivă, aceasta este influențată de o gamă largă de factori care determină persoanele să își părăsească țara de origine. În acest context, este

²⁰ Protocolul adițional la Convenția de la Geneva privind statutul refugiaților (1967). Disponibil la UNHCR.

²¹ NHCR, (2020). *Global Trends: Forced Displacement in 2019*. Disponibilă la UNHCR.

important să distingem între *refugiați*, *migrați economici* și *migrați ilegali*, fiecare categorie având motivații, contexte și statuti legale distincte.

Refugiații sunt persoane constrânse să își părăsească țara de origine din cauza amenințărilor de persecuție, violență sau conflicte armate. Aceștia beneficiază de protecție internațională în conformitate cu Convenția de la Geneva din 1951, care le garantează dreptul la azil. Conform acestei convenții, refugiații sunt definiți ca indivizi aflați în afara țării lor natale, care se confruntă cu o teamă justificată de persecuție din motive legate de rasă, religie, naționalitate, apartenență la un grup social specific sau convingeri politice.²² Aceasta înseamnă că refugiații nu migrează voluntar, ci sunt constrânși de circumstanțe extrem de periculoase care amenință viața și integritatea lor. Protecția oferită acestor persoane de norme internaționale, cum ar fi dreptul la azil și protecția împotriva refuzului de acces în statele sigure, este esențială pentru a asigura siguranța și demnitatea lor în fața crizei.

Migrații economici, pe de altă parte, își părăsesc țara de origine din motive economice. Aceștia caută oportunități mai bune de muncă sau condiții de viață superioare, motiv pentru care migrarea lor este în principal voluntară. Deși acești migrați nu sunt considerați refugiați și nu beneficiază de protecție internațională, ei pot obține dreptul de a se stabili într-o altă țară prin intermediul procedurilor legale specifice, cum ar fi vizele de muncă, permisele de ședere sau programele de imigrare economică²³. Este important de menționat că, în ciuda motivațiilor lor economice, migrații economici pot contribui semnificativ la economiile țărilor gazdă, aducând abilități, diversitate culturală și forță de muncă necesară. Totuși, aceștia se pot confrunta cu provocări legate de integrare, discriminare și exploatare pe piețele muncii din țările în care aleg să se stabilească.

Migrații ilegali reprezintă o altă categorie distinctă. Aceștia sunt persoanele care intră într-o țară fără a respecta reglementările legale de imigrare, adesea din cauza procedurilor complexe sau restrictive de obținere a vizelor. Această categorie se află într-o situație de vulnerabilitate juridică, deoarece nu au drept de ședere recunoscut și pot fi expuși riscurilor de deportare sau abuzuri. Deși unii migrați ilegali pot solicita azil, invocând motive de persecuție care le-ar putea conferi statut de refugiat, mulți dintre ei migrează din motive economice sau pentru a reuni cu familiile. Acest statut incert îi plasează într-o poziție fragilă, lipsindu-i de

²² Convenția de la Geneva privind statutul refugiaților (1951). Disponibilă la UNHCR.

²³ Organizația Internațională pentru Migrație (OIM). (2020). *Migrația pentru dezvoltare: oportunități și provocări*. Disponibilă la [OIM](#).

protecția acordată refugiaților, ceea ce le limitează accesul la servicii esențiale, cum ar fi sănătatea și educația ²⁴.

Este important de subliniat că aceste categorii de migrație nu sunt complet separate și pot avea zone de suprapunere. De exemplu, un migrat economic poate deveni refugiat dacă se confruntă cu violență sau persecuție în țara de destinație. De asemenea, dinamica migrației internaționale este influențată de politici naționale, condiții economice globale, conflicte regionale și schimbări climatice, fiecare dintre acestea având potențialul de a transforma statutul și experiențele migraților.

În concluzie, o înțelegere clară a tipologiei migrației, inclusiv diferențele între refugiați, migrați economici și migrați ilegali, este esențială pentru formularea unor politici eficiente de gestionare a migrației. Aceasta poate contribui la dezvoltarea unor măsuri de sprijin și integrare adecvate, care să răspundă nevoilor specifice ale fiecărei categorii de migrați și să protejeze drepturile fundamentale ale acestora.

1.3. CADRUL LEGAL INTERNAȚIONAL: PRINCIPALELE ACTE NORMATIVE INTERNAȚIONALE CARE REGLEMENTEAZĂ DREPTURILE REFUGIAȚILOR

Protecția refugiaților este reglementată printr-un set de norme și principii internaționale ce definesc atât drepturile refugiaților, cât și obligațiile statelor gazdă. Cele mai importante documente internaționale în acest domeniu sunt Convenția de la Geneva din 1951, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Pactul Global pentru Migrație.

Convenția de la Geneva din 1951 reprezintă documentul central al legislației internaționale pentru protecția refugiaților. Aceasta stabilește principii esențiale, cum ar fi principiul *non-refoulement* (nereturnare), care interzice expulzarea sau returnarea refugiaților către state unde aceștia ar putea fi supuși persecuțiilor. De asemenea, Convenția recunoaște refugiaților drepturi fundamentale, cum ar fi accesul la educație, dreptul la muncă și libertatea de mișcare, permițându-le acestora să își construiască o viață sigură în țările gazdă ²⁵.

Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată în 1948, oferă o bază pentru drepturile universale care sunt aplicabile tuturor persoanelor, inclusiv refugiaților. Articolul 14 al Declarației prevede dreptul de a solicita azil în fața persecuției iar alte articole garantează drepturi fundamentale precum dreptul la viață, libertate și securitate. Deși nu are un caracter

²⁴ UNHCR. (2020). *Global Trends: Forced Displacement in 2019*. Disponibilă la UNHCR.

²⁵ Agenția ONU pentru Refugiați (UNHCR), *Convenția de la Geneva din 1951 și Protocolul din 1967 privind statutul refugiaților*, UNHCR, 2010, p. 19.

juridic obligatoriu, Declarația influențează normele internaționale privind protecția drepturilor refugiaților, subliniind responsabilitatea statelor de a proteja persoanele vulnerabile ²⁶.

Pactul Global pentru Migrație (2018) este un acord internațional adoptat de statele membre ONU pentru a asigura o gestionare responsabilă și echitabilă a migrației internaționale. Deși nu are caracter obligatoriu, Pactul propune măsuri și principii care promovează o migrație sigură și ordonată, protejând drepturile migraților, inclusiv ale refugiaților. Pactul abordează aspecte precum reducerea migrației ilegale, combaterea traficului de persoane și crearea de căi legale pentru migrație, contribuind la o gestionare globală coordonată a migrației și a azilului²⁷

²⁶ Organizația Națiunilor Unite, *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, ONU, 1948, art. 14.

²⁷ Organizația Națiunilor Unite, *Pactul Global pentru o Migrație Sigură, Ordonată și Reglementată*, ONU, 2018, p. 12.

CAPITOLUL II.

UZELE ȘI CCAONTEXTUL ACRUAL AL FENOMENULUI REFUGIAȚILOR

2.1. CAUZE ALE MIGRAȚILOR FORȚATE:

Migrația forțată reprezintă un fenomen complex și în continuă creștere, care afectează milioane de oameni din întreaga lume. Aceasta este rezultatul unor interacțiuni multiple între factori politici, sociali, economici și ecologici, iar persoanele afectate sunt adesea constrânse să-și părăsească locuințele din cauza unor circumstanțe devastatoare. Conform datelor *Agenției ONU pentru Refugiați (UNHCR)*, la sfârșitul anului 2020, aproximativ 82,4 milioane de persoane erau deplasate forțat la nivel global, un număr care continuă să crească pe fondul instabilității globale²⁸.

Conflicte armate

Conflictele armate constituie una dintre principalele cauze ale migrației forțate. Situațiile de război, violența și instabilitatea determină adesea populațiile să își abandoneze locuințele pentru a căuta siguranță în alte zone sau în alte țări. Exemple notabile includ războaiele din Siria și Afganistan, care au generat milioane de refugiați și persoane deplasate intern²⁹. Aceste conflicte nu doar că distrug infrastructura fizică și resursele economice ale țărilor afectate, dar și destabilizează societatea, ducând la o degradare generalizată a condițiilor de viață. Potrivit lui Castles și Miller, „conflictele violente sunt o cauză majoră a migrației forțate, iar statele afectate de astfel de conflicte devin, de regulă, surse semnificative de refugiați”³⁰.

Impactul pe termen lung al acestor conflicte se resimte nu doar în regiunile afectate, ci și în țările de destinație, unde refugiații se confruntă adesea cu dificultăți de integrare socială și economică, ceea ce poate genera tensiuni sociale și politice.

²⁸ Agenția ONU pentru Refugiați (UNHCR). (2020). *Global Trends: Forced Displacement in 2020*. Disponibilă la UNHCR.

²⁹ World Bank. (2021). *World Development Report 2021: Data for Better Lives*. Disponibilă la [World Bank](https://www.worldbank.org/).

³⁰ Castles, S. & Miller, M. J. (2009). *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. Palgrave Macmillan.

Persecuții

Persecuțiile constituie o altă cauză majoră a migrației forțate. În multe state, discriminarea și persecuția pe baza identității etnice, religioase, politice sau de orientare sexuală creează o stare de nesiguranță pentru grupurile vulnerabile. Regimurile represive tind să marginalizeze aceste grupuri și să le supună unor măsuri coercitive, cum ar fi violența sistematică, arestările arbitrare și restricțiile asupra libertății de exprimare³¹. Ca rezultat, multe persoane sunt nevoite să caute refugiu în alte state unde drepturile lor fundamentale sunt mai bine protejate.

De exemplu, comunitățile LGBT+ din anumite țări sunt adesea supuse persecuțiilor severe și, în consecință, migrații care se identifică cu aceste comunități caută adesea azil în țări cu legislație mai favorabilă. Aceste migrații nu sunt doar o căutare a unui loc sigur, ci și o dorință de a trăi în conformitate cu identitatea lor, fără frica de represalii.

Schimbări climatice

Schimbările climatice contribuie, de asemenea, la fenomenul migrației forțate. Fenomenele extreme, cum ar fi secetele, inundațiile și uraganele, distrug adesea mijloacele de subsistență ale comunităților afectate, făcând imposibilă continuarea traiului în anumite regiuni. Un raport al Organizației Națiunilor Unite subliniază că „schimbările climatice amplifică vulnerabilitățile sociale și economice, conducând la o creștere a migrației interne și internaționale”³². Aceste efecte sunt resimțite în special în zonele sărace ale Africii și Asiei, unde schimbările climatice sunt asociate cu o criză a resurselor naturale și o competiție acută pentru accesul la acestea.

De exemplu, în țări precum Bangladesh, inundațiile frecvente și creșterea nivelului mării afectează comunități întregi, forțându-i pe oameni să migreze către zone mai sigure. Aceste migrații sunt adesea temporare sau sezonale, dar în unele cazuri devin permanente, lăsând în urmă locuințe distruse și comunități devastate.

³¹ Amnesty International. (2020). *Human Rights Violations in Times of Conflict*. Disponibilă la [Amnesty](#).

³² United Nations. (2019). *The Global Report on Internal Displacement*. Disponibilă la [UN](#).

Sărăcie extremă

Sărăcia extremă reprezintă o cauză indirectă a migrației forțate, în special în statele afectate de instabilitate economică. Persoanele care trăiesc în condiții de sărăcie severă sunt adesea cele mai vulnerabile la crizele economice și de mediu. În lipsa unor oportunități de trai sustenabile, populația din zonele sărace este împinsă să migreze în căutarea unor condiții de viață mai bune, fie intern, fie internațional³³. De exemplu, în țările din Africa Subsahariană, șomajul ridicat și lipsa accesului la educație și sănătate contribuie la migrarea tinerilor în căutarea unor oportunități de muncă în străinătate.

Acest fenomen poate crea un ciclu vicios, în care migrația generează atât oportunități, cât și provocări, atât pentru migrați, cât și pentru comunitățile care îi primesc. De asemenea, migrarea forțată din cauza sărăciei extreme subliniază necesitatea unei abordări cuprinzătoare pentru a aborda cauzele profunde ale migrației, inclusiv investiții în dezvoltarea economică și socială în regiunile de origine.

În concluzie, migrația forțată este rezultatul unui complex de factori interconectați, fiecare având un impact profund asupra vieților persoanelor afectate. Înțelegerea acestor cauze este esențială pentru formularea unor răspunsuri eficiente și empatică la provocările cu care se confruntă migrații forțate și pentru dezvoltarea unor politici care să asigure protecția și integrarea acestora.

2.2. CAZURI RELEVANTE LA NIVEL MONDIAL: SIRIA, AFGANISTAN, UCRAINA – CRIZE CARE AU DUS LA FLUXURI MASIVE DE REFUGIAȚI

Crizele din Siria, Afganistan și Ucraina au generat fluxuri masive de refugiați, afectând profund regiunile învecinate și subliniind nevoia urgentă de soluții internaționale eficiente pentru gestionarea migrației forțate. Fiecare dintre aceste situații este caracterizată de circumstanțe unice, dar toate ilustrează provocările cu care se confruntă comunitatea internațională în fața migrației forțate.

³³ International Organization for Migration (IOM). (2021). *World Migration Report 2022*. Disponibilă la [IOM](https://www.iom.int).

Criza din Siria

Siria se confruntă cu una dintre cele mai grave crize de refugiați din ultimele decenii. Începând cu 2011, conflictul civil a dus la deplasarea forțată a peste 6,6 milioane de sirieni, atât în interiorul țării, cât și în afara ei. Majoritatea refugiaților sirieni s-au stabilit în țările vecine, cum ar fi Turcia, Liban și Iordania, generând presiuni economice și sociale considerabile în aceste state ³⁴. De exemplu, Turcia a devenit gazda a aproximativ 3,7 milioane de refugiați sirieni, ceea ce a avut un impact semnificativ asupra economiei și infrastructurii sale ³⁵.

Conform UNHCR, „criza siriană este cea mai mare criză de refugiați din lume, cu implicații profunde pentru stabilitatea regională”³⁶. În plus, față de presiunile economice, aceste fluxuri de refugiați au generat și tensiuni sociale, deoarece comunitățile gazdă se confruntă cu provocări legate de integrarea acestora în societățile locale, accesul la educație, locuri de muncă și servicii de sănătate.

Criza din Afganistan

Afganistan a generat, de asemenea, un număr masiv de refugiați, în special după revenirea talibanilor la putere în 2021. Instabilitatea politică, persecuția și violențele au determinat milioane de afgani să părăsească țara, mulți căutând protecție în Pakistan, Iran și în alte țări ³⁷. Koser subliniază că „afganii constituie una dintre cele mai mari și mai vechi comunități de refugiați din lume, având o istorie lungă de migrație forțată”³⁸.

După preluarea puterii de către talibani, numeroși afgani care colaboraseră cu forțele internaționale, inclusiv interpreți și personal diplomatic, au fost supuși amenințărilor și violenței, forțându-i să fugă pentru a-și salva viețile ³⁹. Această criză nu doar că a amplificat fluxurile de refugiați, dar a generat și o reacție internațională, cu multe state angajându-se să ofere azil și sprijin umanitar. Totuși, provocările rămân, având în vedere că multe țări de primire se confruntă cu resurse limitate pentru a gestiona numărul mare de sosiri.

³⁴ Agenția ONU pentru Refugiați (UNHCR). (2020). *Global Trends: Forced Displacement in 2020*. Disponibilă la UNHCR.

³⁵ UNHCR. (2021). *Turkey: Factsheet 2021*. Disponibilă la UNHCR Turkey.

³⁶ UNHCR. (2021). *Syria Regional Refugee Response*. Disponibilă la UNHCR Syria.

³⁷ Koser, K. (2016). *International Migration: A Very Short Introduction*. Oxford University Press.

³⁸ Ibid.

³⁹ International Organization for Migration (IOM). (2021). *World Migration Report 2022*. Disponibilă la [IOM](https://www.iom.int).

Criza din Ucraina

Ucraina se confruntă cu o criză de refugiați fără precedent, începută în urma invaziei ruse din februarie 2022. Această situație a determinat milioane de persoane să caute azil în Uniunea Europeană și în alte state. Până în prezent, se estimează că peste 7,9 milioane de ucraineni au fost dislocați din țara lor, ceea ce reprezintă cea mai rapidă și masivă migrare a populației din Europa după cel de-al Doilea Război Mondial ⁴⁰.

Această criză a evidențiat importanța sprijinului internațional și a cooperării între state pentru a gestiona rapid și eficient fluxurile de refugiați. UNHCR a remarcat că „sprijinul acordat refugiaților ucraineni în Europa demonstrează solidaritatea comunității internaționale în fața unor crize umanitare majore” ⁴¹. Aceasta nu include doar sprijinul financiar și material, ci și politici de deschidere a granițelor și facilitarea procesului de azil pentru persoanele afectate.

Mai mult, criza din Ucraina a provocat o mobilizare globală, cu organizații internaționale, ONG-uri și comunități locale colaborând pentru a oferi asistență. Această reacție exemplifică o abordare integrată, care nu doar că răspunde nevoilor imediate ale refugiaților, ci și abordează problemele pe termen lung legate de reintegrarea acestora în societățile gazdă.

În concluzie, crizele din Siria, Afganistan și Ucraina subliniază complexitatea și gravitatea migrației forțate la nivel global. Fiecare situație prezintă provocări unice care necesită răspunsuri coordonate și umanități din partea comunității internaționale. Abordările bazate pe solidaritate, respectarea drepturilor omului și promovarea unor politici durabile de integrare sunt esențiale pentru a face față acestor crize și pentru a asigura un viitor mai sigur și mai stabil pentru refugiați și comunitățile care îi primesc.

2.3 IMPACTUL GLOBALIZĂRII ȘI AL SCHIMBĂRIILOR CLIMATICE ASUPRA AMPLIFICĂRII FENOMENULUI

Globalizarea a avut un rol ambivalent în amplificarea fenomenului migrației forțate. Pe de o parte, a contribuit la o mai mare mobilitate și la crearea unor rețele de migrație ce permit accesul mai facil al refugiaților către statele sigure. Această conectivitate sporită între diferite colțuri ale lumii a facilitat schimbul de informații și resurse, permițând refugiaților să își

⁴⁰ UNHCR. (2022). *Ukraine Situation Update*. Disponibilă la UNHCR Ukraine.

⁴¹ UNHCR. (2022). *Global Trends in Forced Displacement 2021*. Disponibilă la UNHCR Global Trends.

găsească mai ușor căi de evadare din situații de criză. De exemplu, platformele digitale și rețelele sociale au devenit instrumente esențiale pentru cei care caută refugiu, oferind informații despre rutele de migrație, condițiile de viață în țările gazdă și procedurile legale de solicitare a azilului ⁴² Astfel, globalizarea a permis o mobilitate sporită, făcând mai accesibile soluțiile de asistență și protecție pentru persoanele aflate în nevoie.

Pe de altă parte, globalizarea a accentuat inegalitățile economice, sociale și de mediu, generând o presiune constantă asupra comunităților vulnerabile. În ciuda progreselor înregistrate în domeniul comerțului internațional și al dezvoltării economice, multe regiuni ale lumii continuă să sufere de sărăcie extremă, lipsă de educație și acces limitat la servicii de sănătate ⁴³. Această situație creează un mediu propice migrației forțate, deoarece persoanele afectate caută oportunități mai bune de viață în alte țări. Astfel, inegalitățile generate de globalizare contribuie la un ciclu vicios, în care persoanele vulnerabile devin și mai expuse riscurilor și provocărilor globale.

Impactul schimbărilor climatice

Schimbările climatice și fenomenele extreme, intensificate de globalizare, au dus la o creștere a numărului de persoane forțate să își părăsească locuințele. Fiecare deceniu a înregistrat o intensificare a fenomenelor climatice extreme, cum ar fi secetele în Africa de Est sau inundațiile în Asia de Sud. Conform unui raport ONU, „schimbările climatice sunt un factor multiplicator al migrației forțate, afectând în special comunitățile sărace și vulnerabile” ⁴⁴. De exemplu, în Regiunea Sahel, secetele prelungite au distrus recoltele și au dus la o criză alimentară, forțând astfel milioane de oameni să își părăsească casele în căutarea unor condiții de trai mai stabile.

Zonele de coastă și regiunile agricole sunt cele mai expuse riscurilor climatice iar pierderea resurselor naturale și degradarea mediului fac imposibilă continuarea traiului în aceste regiuni. În raportul „Global Warming of 1.5 °C”, publicat de Grupul Interguvernamental pentru Schimbări Climatice (IPCC), se evidențiază faptul că schimbările climatice vor provoca, în deceniile următoare, migrarea forțată a milioane de oameni din cauza pierderii locuințelor și a

⁴² Betts, A., & Collier, P. (2017). *Refuge: Transforming a Broken Refugee System*. Allen Lane.

⁴³ United Nations Development Programme (UNDP). (2019). *Human Development Report 2019*. Disponibilă la UNDP.

⁴⁴ United Nations. (2021). *Global Assessment Report on Disaster Risk Reduction*. Disponibilă la UNDRR.

resurselor de subzistență ⁴⁵. În acest context, migrarea devine nu doar o opțiune, ci o necesitate pentru supraviețuire.

Competiția pentru resurse

Globalizarea a permis, de asemenea, o conștientizare mai mare a drepturilor fundamentale și a posibilităților de migrare, dar a generat în același timp o competiție sporită pentru resurse și o intensificare a presiunilor asupra piețelor de muncă din țările dezvoltate. Această competiție poate duce la politici de imigrare mai restrictive, în special în fața crizelor economice și sociale. De exemplu, în timpul recesiunilor economice, țările dezvoltate pot impune măsuri mai dure de control al imigrației, ceea ce îngreunează accesul refugiaților și migranților economici la oportunitățile de muncă și la protecția internațională ⁴⁶.

Aceste tendințe au determinat o fragmentare a piețelor economice și o creștere a vulnerabilităților economice pentru statele din sudul global, amplificând fluxurile migratorii. În consecință, comunitățile vulnerabile din regiunile afectate de conflicte, persecuții sau dezastre naturale sunt adesea constrânse să migreze din cauza condițiilor insuportabile în care trăiesc, inclusiv lipsa accesului la resurse de bază precum apă, hrană și locuințe ⁴⁷. Aceasta sugerează că soluțiile la migrația forțată trebuie să abordeze atât cauzele profunde ale migrației, cât și provocările emergente generate de globalizare și schimbările climatice.

Acest capitol a evidențiat principalele cauze ale migrației forțate și impactul globalizării și schimbărilor climatice asupra fenomenului. Conflictele armate, persecuțiile, schimbările climatice și sărăcia extremă constituie factori majori care influențează deciziile de migrare forțată, determinând milioane de persoane să părăsească locurile de origine în căutarea unui trai sigur. Crizele din Siria, Afganistan și Ucraina au arătat necesitatea unei abordări internaționale pentru a gestiona crizele umanitare în mod eficient și echitabil.

Este esențial ca întreaga comunitate internațională să dezvolte politici care nu doar să răspundă nevoilor imediate ale refugiaților, dar să abordeze și cauzele structurale ale migrației forțate, inclusiv inegalitățile economice și efectele schimbărilor climatice. Numai printr-o astfel de abordare holistică se poate spera la o gestionare eficientă și durabilă a fenomenului migrației forțate în viitor.

⁴⁵ Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). (2018). *Global Warming of 1.5 °C*. Disponibilă la IPCC.

⁴⁶ World Bank. (2020). *Global Economic Prospects: Slow Growth, Policy Challenges*. Disponibilă la [World Bank](https://www.worldbank.org/).

⁴⁷ Ionescu, C. (2019). *Climate Change and Migration: A Global Overview*. Journal of Migration Studies.

CAPITOLUL III.

IMPLICAȚIILE SOCIALE ALE FENOMENULUI REFUGIAȚILOR

3.1. IMPACTUL ASUPRA ȚĂRILOR-GAZDĂ: PROBLEME ECONOMICE, PROVOCĂRI SOCIALE ȘI DE INTEGRARE

Refugiații reprezintă o categorie specială de migrați care ajung în țările-gazdă într-un context de criză, fiind forțați să părăsească țările de origine din motive legate de siguranța personală și de necesitatea de a-și proteja viața. Odată ajunși în noile comunități, ei pot genera efecte atât pozitive, cât și provocări sociale și economice pentru țările care îi primesc. Conform unui raport al Agenției ONU pentru Refugiați (UNHCR), „refugiații pot contribui semnificativ la dezvoltarea economică și culturală a comunităților gazdă, dar procesul de integrare implică numeroase dificultăți”⁴⁸.

Impactul economic al refugiaților

Din punct de vedere economic, refugiații pot aduce o contribuție importantă în sectorul forței de muncă, în special în țările cu deficit de muncitori în anumite domenii. Aceștia pot umple goluri pe piața muncii, mai ales în sectoare precum construcțiile, îngrijirea sănătății și agricultura, unde adesea se simte o lipsă de forță de muncă. Totuși, pentru ca acest impact să fie pozitiv, este necesară o integrare eficientă în piața muncii, ceea ce nu este întotdeauna ușor. De exemplu, în Germania, unde programul de integrare a refugiaților a fost sprijinit prin investiții masive, refugiații au contribuit la creșterea PIB-ului prin ocuparea unor locuri de muncă deficitare⁴⁹. Această integrare economică a fost facilitată prin programe de formare profesională, cursuri de limbă și asistență în căutarea locurilor de muncă.

Cu toate acestea, venirea unui număr mare de refugiați poate genera provocări economice în țările-gazdă, mai ales în primele etape de stabilire și adaptare. Conform unui studiu realizat de Banka și colaboratorii săi, „creșterea bruscă a cererii pentru servicii publice, educație și sănătate poate genera o presiune majoră asupra sistemelor sociale și a bugetului

⁴⁸ United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). (2020). *Global Trends: Forced Displacement in 2019*. Disponibilă la UNHCR.

⁴⁹ German Federal Office for Migration and Refugees. (2020). *Integration of Refugees: Experiences and Lessons*. Disponibilă la BAMF.

public”⁵⁰. De exemplu, în timpul crizei refugiaților din Siria, țări precum Liban și Iordania au fost supuse unei presiuni intense pe sistemele lor de educație și sănătate, cu un număr crescut de elevi în școli și o cerere mai mare pentru servicii medicale.

Provocări sociale și de integrare

Pe lângă provocările economice, integrarea refugiaților în societatea gazdă aduce și probleme sociale semnificative. Diferențele culturale, prejudecățile și tensiunile etnice pot duce la conflicte și la excluderea socială a refugiaților. De multe ori, comunitățile gazdă se confruntă cu provocări legate de integrarea refugiaților în viața comunității, inclusiv dificultăți în construirea de relații sociale și în participarea activă în comunitate⁵¹. Aceste probleme pot fi agravate de lipsa de cunoștințe despre limba și cultura țării gazdă, ceea ce face mai greu pentru refugiați să se integreze.

Este important ca țările-gazdă să implementeze politici eficiente de integrare care să abordeze aceste provocări. Programele de integrare care promovează incluziunea socială, educația interculturală și dialogul între comunități sunt esențiale pentru a reduce prejudecățile și pentru a facilita o conviețuire pașnică între refugiați și populația locală⁵². Aceste inițiative pot include activități comunitare, ateliere de formare și campanii de sensibilizare, menite să încurajeze interacțiunea și înțelegerea reciprocă.

Concluzie

În concluzie, impactul refugiaților asupra țărilor-gazdă este complex și variază în funcție de contextul socio-economic al fiecărei națiuni. Deși refugiații pot aduce beneficii economice și culturale, provocările economice și sociale pe care le întâmpină țările-gazdă nu trebuie subestimate. Este esențial ca autoritățile să dezvolte strategii de integrare eficiente și să colaboreze cu organizațiile internaționale pentru a sprijini atât refugiații, cât și comunitățile gazdă, astfel încât să se creeze un mediu favorabil pentru coexistență și dezvoltare reciprocă.

⁵⁰ Banka, K., & colaboratorii. (2021). *The Economic Impact of Refugees on Host Countries: Evidence from the Syrian Crisis*. Journal of Economic Perspectives, 35(2), 105-126.

⁵¹ Kauffman, M. (2018). *Social Integration of Refugees: Challenges and Opportunities*. European Journal of Migration and Law, 20(1), 45-67.

⁵² Migration Policy Institute. (2019). *Integrating Refugees: The Importance of Community Engagement*. Disponibilă la [MPI](#).

3.2. INTEGRAREA REFUGIAȚILOR ÎN COMUNITĂȚILE LOCALE: DIFICULTĂȚI DE ORDIN CULTURAL, LINGVISTIC ȘI ECONOMIC

Integrarea refugiaților reprezintă un proces complex, care implică adaptarea atât a refugiaților, cât și a comunităților gazdă. Dificultățile de ordin cultural, lingvistic și economic pot împiedica o integrare completă, afectând calitatea vieții refugiaților și creând tensiuni în cadrul comunităților locale.

Dificultățile culturale joacă un rol important, întrucât diferențele culturale pot afecta interacțiunile sociale dintre refugiați și membrii comunităților gazdă. Refugiații provin adesea din regiuni cu tradiții și valori diferite față de cele ale populației locale, ceea ce poate duce la neînțelegeri și stereotipuri. Într-un studiu realizat de Berry și Sam, aceștia au subliniat că „diferențele culturale pot amplifica distanța socială dintre refugiați și localnici, iar aceste bariere culturale necesită eforturi susținute pentru a fi depășite”⁵³.

Problemele lingvistice constituie o altă barieră majoră. Lipsa cunoștințelor lingvistice afectează capacitatea refugiaților de a se integra pe piața muncii și de a accesa serviciile sociale. Într-o analiză realizată de OECD se arată că „refugiații care nu stăpânesc limba țării-gazdă au un acces limitat la oportunități economice și de angajare, ceea ce le restricționează capacitatea de a contribui la economia locală și de a se integra social”⁵⁴.

Din punct de vedere economic, integrarea refugiaților necesită resurse financiare și programe de suport din partea guvernelor și a organizațiilor non-guvernamentale. Sistemele de asistență socială și de educație sunt adesea solicitate suplimentar iar costurile inițiale asociate acestor servicii pot fi considerabile. Pe termen lung, însă, un studiu realizat de Banka și colaboratorii săi subliniază că „refugiații pot aduce beneficii economice semnificative, dacă sunt integrați cu succes în piața muncii și dacă primesc sprijin adecvat pentru dezvoltarea competențelor necesare”⁵⁵.

⁵³ Berry, John W., și Sam, David L., *Acculturation and Adaptation: A Multi-Dimensional Process*, Cambridge University Press, 2016, p. 78.

⁵⁴ OECD, *International Migration Outlook 2020*, OECD Publishing, 2020, p. 53.

⁵⁵ Banka, S., Collier, P. și Betts, A., *Refuge: Rethinking Refugee Policy in a Changing World*, p. 91.

3.3. PERCEPȚIILE ȘI ATITUDINILE FAȚĂ DE REFUGIAȚI: ROLUL MEDIA ȘI AL DISCURSULUI POLITIC ÎN MODELAREA OPINIEI PUBLICE

Percepțiile și atitudinile față de refugiați sunt influențate în mare măsură de mass-media și de discursul politic. Aceste două componente joacă un rol esențial în modul în care societatea percepe fenomenul migrației forțate, influențând nu doar modul în care refugiații sunt primiți în comunitățile gazdă, ci și politicile adoptate în acest sens. Atitudinile negative față de refugiați pot fi determinate de temeri legate de securitate, de concurența pentru resurse sau de diferențele culturale. De exemplu, percepțiile greșite conform cărora refugiații iau locurile de muncă ale localnicilor sau generează probleme de securitate pot alimenta anxietățile comunităților gazdă⁵⁶.

Rolul mass-media în formarea percepțiilor

Studiile arată că mass-media joacă un rol crucial în modelarea percepțiilor publice, atât prin accentuarea anumitor aspecte ale fenomenului refugiaților, cât și prin contribuția la formarea stereotipurilor. Conform unui raport realizat de Amnesty International, „maniera în care mass-media prezintă refugiații influențează direct opinia publică și atitudinile față de politicile de imigrare”.⁵⁷ În multe cazuri, media tinde să pună accent pe aspectele negative, cum ar fi infracționalitatea în rândul refugiaților sau impactul economic al acestora asupra țărilor-gazdă, fără a sublinia contribuțiile lor pozitive, cum ar fi diversitatea culturală și aportul la forța de muncă. Această tipologie de prezentare poate amplifica teama și respingerea, afectând integrarea refugiaților în noile lor comunități⁵⁸.

Într-o analiză a știrilor din diverse țări europene, s-a observat că majoritatea articolelor despre refugiați se concentrează pe crizele umanității și pe provocările cu care se confruntă comunitățile gazdă, lăsând în umbră poveștile de succes ale refugiaților care au reușit să se integreze și să contribuie pozitiv la societate. Această abordare poate crea o imagine distorsionată a refugiaților, consolidând stereotipurile negative și prejudecățile.

⁵⁶ UNHCR. (2021). *Global Trends: Forced Displacement in 2020*. Disponibilă la UNHCR.

⁵⁷ Amnesty International. (2019). *The Role of the Media in Refugee Perception*. Disponibilă la [Amnesty](#).

⁵⁸ Bunt, H., & Williams, R. (2020). *Media Representations of Refugees: A Critical Analysis*. *Media, Culture & Society*, 42(7-8), 1362-1380.

Discursul politic influențează, de asemenea, opinia publică, mai ales în contextul politicilor naționale de imigrație. Politicienii care adoptă o retorică anti-imigrație pot contribui la amplificarea sentimentelor de xenofobie și la respingerea refugiaților de către populația locală. După cum menționează Betts și Collier, „politicile anti-imigrație alimentează o percepție negativă asupra refugiaților, ceea ce îngreunează eforturile de integrare și de coeziune socială”⁵⁹. Această retorică nu doar că influențează opiniile publicului, ci poate determina și mobilizarea grupurilor extremiste care promit să protejeze comunitățile gazdă de ceea ce percep ca amenințări.

Discursul politic poate, de asemenea, să influențeze politicile de integrare implementate de guverne. De exemplu, în țările în care liderii politici promovează un mesaj de incluziune și solidaritate, s-au observat rezultate mai bune în ceea ce privește integrarea refugiaților și sprijinul comunităților gazdă. Contrar, retorica de excludere a dus la o segregare mai mare și la o lipsă de resurse alocate programelor de integrare⁶⁰.

Educația și conștientizarea ca soluții

Deși există diverse stereotipuri și percepții negative față de refugiați, studiile arată că o informare corectă și o prezentare echilibrată a situației lor pot schimba aceste percepții. Rolul educației și al programelor de conștientizare este crucial în combaterea prejudecăților și în promovarea incluziunii sociale. Informațiile corecte despre refugiați, care evidențiază contribuțiile lor la societate și provocările cu care se confruntă, pot ajuta la diminuarea fricii și la construirea unei comunități mai coezive⁶¹.

De exemplu, programele educaționale care includ atât comunitățile gazdă, cât și refugiații pot facilita interacțiunea și înțelegerea reciprocă. Activitățile culturale comune, workshop-urile și dezbaterile publice pot promova o mai bună înțelegere a diversității culturale

⁵⁹ Betts, A., & Collier, P. (2017). *Refuge: Transforming a Broken Refugee System*. Penguin Books

⁶⁰ Betts, A., & Collier, P. (2017). *Refuge: Transforming a Broken Refugee System*. Penguin Books.

⁶¹ Joppke, C. (2016). *The Role of Political Parties in Refugee Policy*. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 42(4), 534-554.

și pot ajuta la schimbarea percepțiilor negative. Aceste inițiative pot reduce prejudecățile și pot sprijini construirea unor relații pozitive între refugiați și populația locală ⁶².

În concluzie, percepțiile și atitudinile față de refugiați sunt profund influențate de mass-media și discursul politic. Deși aceste influențe pot contribui la crearea de stereotipuri și prejudecăți, există oportunități de a îmbunătăți modul în care refugiații sunt percepuți în societate. Adoptarea unei prezentări mai echilibrate în mass-media, împreună cu politici incluzive de educație și conștientizare, poate ajuta la construirea unei societăți mai tolerante și mai deschise. Este esențial ca atât guvernele, cât și societatea civilă să colaboreze pentru a promova incluziunea și a combate prejudecățile, contribuind astfel la un proces de integrare mai eficient și mai umanitar.

⁶² Kofman, E. (2019). *The Role of Education in Refugee Integration: Policy and Practice*. European Journal of Migration and Law, 21(4), 437-457.

CAPITOLUL IV.

SOLUȚII JURIDICE PENTRU PROTECȚIA REFUGIAȚILOR

4.1. INTRODUCERE

Fenomenul migrației forțate a devenit o realitate globală, cu milioane de oameni părăsind țările lor din cauza conflictelor, persecuțiilor sau a altor circumstanțe care amenință viața și demnitatea lor. În acest context, protecția refugiaților este esențială pentru asigurarea drepturilor fundamentale ale acestor persoane vulnerabile. Reglementările internaționale, europene și naționale formează un cadru complex destinat să asigure protecția refugiaților. Acest eseu își propune să analizeze aceste reglementări, să evidențieze rolul agențiilor internaționale și al organizațiilor non-guvernamentale (ONG-uri) în apărarea drepturilor refugiaților și să discute provocările cu care se confruntă sistemul actual.

4.2. REGLEMENTĂRI INTERNAȚIONALE PRIVIND PROTECȚIA REFUGIAȚILOR

La baza protecției internaționale a refugiaților se află două documente fundamentale: *Convenția de la Geneva din 1951* și *Protocolul de la New York din 1967*. Aceste instrumente juridice formează cadrul legal prin care se definesc drepturile refugiaților și obligațiile statelor față de aceștia.

Convenția de la Geneva din 1951

Convenția de la Geneva descrie refugiatul „ca fiind o persoană aflată în afara țării sale de origine, care, din cauza unei temeri bine fundamentate de persecuție, nu poate sau nu dorește să se întoarcă”⁶³. Această definiție include diverse motive pentru care o persoană poate solicita protecție, inclusiv persecuția pe baza rasei, naționalității, apartenenței la un grup social determinat sau a convingerilor politice. Importanța acestei definiții rezidă în faptul că oferă o bază clară pentru identificarea refugiaților și a nevoilor lor specifice de protecție.

Convenția impune statelor semnatare obligația de a nu returna refugiații în țările unde viața sau libertatea lor ar putea fi amenințate, iar principiul *non-refoulement* este unul dintre

⁶³ UNHCR. (1951). *Convention Relating to the Status of Refugees*. Disponibilă la UNHCR.

cele mai importante drepturi garantate. Acest principiu interzice expulzarea sau returnarea refugiaților în țări în care aceștia ar putea fi expuși riscurilor de persecuție sau alte forme de abuzuri. Aceasta este o obligație esențială care asigură protecția refugiaților și se bazează pe respectul drepturilor omului.

Protocolul de la New York din 1967

Protocolul de la New York extinde sfera de aplicare a Convenției prin eliminarea restricțiilor geografice și temporale, asigurând astfel protecția refugiaților fără a ține cont de momentul sau locul în care cererea de azil este formulată ⁶⁴. Această extensie este crucială în contextul actual, în care migrația forțată este adesea determinată de crize umanitare și conflicte armate. Protocolul garantează că persoanele care fug din fața violenței și a persecuției beneficiază de aceleași drepturi, indiferent de circumstanțele specifice în care au fost nevoite să își părăsească țara de origine.

Agencia Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR) joacă un rol crucial în aplicarea acestor reglementări, având responsabilitatea de a coordona eforturile internaționale de asistență și protecție a refugiaților⁶⁵. UNHCR asigură că drepturile refugiaților sunt respectate și promovează soluții durabile, inclusiv repatrierea voluntară, integrarea locală și reinstalarea în țări terțe.

Importanța reglementărilor internaționale

Reglementările internaționale privind protecția refugiaților nu sunt doar simple enunțuri legale; ele constituie un angajament moral și etic al comunității internaționale de a proteja cele mai vulnerabile grupuri. Potrivit UNHCR, „obligația de protecție a refugiaților este o responsabilitate colectivă a comunității internaționale” ⁶⁶. Aceasta înseamnă că toate statele, indiferent de contextul lor politic sau economic, trebuie să colaboreze pentru a oferi protecție celor care fug de persecuție și violență.

Cu toate acestea, implementarea acestor reglementări întâmpină adesea provocări semnificative. Multe state, în special cele care se confruntă cu crize economice sau politice, pot

⁶⁴ UNHCR. (1967). *Protocol Relating to the Status of Refugees*. Disponibilă la UNHCR.

⁶⁵ UNHCR. (2021). *Global Trends: Forced Displacement in 2020*. Disponibilă la UNHCR.

⁶⁶ UNHCR. (2019). *Global Compact on Refugees: A framework for more predictable and equitable responsibility-sharing*. Disponibilă la UNHCR.

considera că primirea refugiaților pune presiune asupra resurselor lor. Aceasta a dus la o diversitate de reacții, de la politici de primire deschisă până la măsuri stricte de control al migrației. Prin urmare, este esențial ca comunitatea internațională să ofere suport financiar și logistic țărilor-gazdă, facilitând astfel integrarea refugiaților în societăți.

În concluzie, reglementările internaționale privind protecția refugiaților, stabilite prin Convenția de la Geneva și Protocolul de la New York, oferă un cadru esențial pentru protejarea drepturilor persoanelor forțate să fugă din țările lor. Deși aceste reglementări sunt recunoscute pe scară largă, provocările persistă, iar angajamentul colectiv al comunității internaționale este esențial pentru asigurarea unei protecții eficiente și umanității în fața crizelor globale de refugiați.

4.3. CADRUL LEGISLATIV EUROPEAN

Uniunea Europeană (UE) a dezvoltat un cadru legislativ complex destinat protecției refugiaților, care reflectă angajamentul său față de drepturile fundamentale și responsabilitatea de a oferi azil celor care fug de persecuție. Acest cadru include diverse reglementări și directive menite să asigure că persoanele care solicită protecție beneficiază de tratament echitabil și de drepturi fundamentale.

Regulamentul Dublin III

Un element esențial al acestui cadru legislativ este *Regulamentul Dublin III*, care stabilește care țară este responsabilă pentru examinarea cererilor de azil depuse de refugiați în spațiul Uniunii Europene. Conform acestui regulament, principiul „primului punct de intrare” se aplică, ceea ce înseamnă că refugiații trebuie să depună cererea de azil în țara în care au intrat prima dată în UE ⁶⁷. Această regulă are scopul de a evita „forum shopping”-ul, adică situația în care solicitanții de azil ar alege să depună cererea în țara cu cele mai favorabile condiții de azil.

Cu toate acestea, regulamentul a fost criticat pentru că impune o presiune disproporționată asupra țărilor de la frontierele externe ale UE, cum ar fi Italia și Grecia. Aceste țări se confruntă cu un aflux semnificativ de refugiați și, din cauza resurselor limitate, au

⁶⁷ *Regulamentul (UE) Nr. 604/2013 al Parlamentului European și al Consiliului*, privind stabilirea unor norme pentru determinarea statului membru responsabil pentru examinarea unei cereri de protecție internațională depuse într-unul dintre statele membre ale Uniunii Europene.

dificultăți în a oferi condiții adecvate de primire și procesare a cererilor de azil⁶⁸. Criticii susțin că acest sistem nu ține cont de diferențele de capacitate între statele membre și că ar necesita o reformă pentru a distribui mai echitabil responsabilitățile între toate țările UE.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Pe lângă Regulamentul Dublin III, **Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO)** oferă un cadru suplimentar de protecție. CEDO interzice returnarea refugiaților în țări unde riscă să fie supuși torturii sau tratamentelor inumane, prin intermediul principiului *non-refoulement*⁶⁹. Aceasta se aliniază cu obligațiile internaționale ale statelor de a respecta drepturile omului și de a proteja persoanele vulnerabile.

CEDO include, de asemenea, garanții pentru dreptul la un proces echitabil, ceea ce este esențial pentru solicitanții de azil, deoarece aceștia trebuie să aibă posibilitatea de a-și prezenta cazul în fața autorităților competente și de a contesta deciziile adverse.

Sistemul European Comun de Azil (CEAS)

Un alt component crucial al cadrului legislativ european este **Sistemul European Comun de Azil (CEAS)**, care vizează standardizarea procedurilor de azil în întreaga UE. CEAS include o serie de reglementări și directive care asigură că toate persoanele care solicită protecție beneficiază de un tratament echitabil și de drepturi fundamentale, conform legislației Uniunii Europene⁷⁰. Printre aceste acte normative se numără *Directiva privind condițiile de primire*, care stabilește standarde minime pentru tratamentul solicitanților de azil, inclusiv accesul la cazare, asistență medicală și educație.

CEAS a fost creat cu scopul de a armoniza legislațiile naționale, de a îmbunătăți cooperarea între statele membre și de a răspunde provocărilor legate de migrația forțată. Deși CEAS a avut realizări notabile, cum ar fi facilitarea mobilității și accesului la azil, există încă provocări semnificative, inclusiv disparități în aplicarea legilor și procedurilor între diferitele state member⁷¹.

⁶⁸ M. McMahon, "The Dublin Regulation: A Critical Analysis," *Refugee Studies Centre Working Paper*, 2019.

⁶⁹ *Convenția Europeană a Drepturilor Omului*, Articolul 3.

⁷⁰ Comisia Europeană, "A Common European Asylum System," 2020.

⁷¹ M. G. Gammeltoft-Hansen, "The Refugee Crisis and the Future of the Common European Asylum System," *International Journal of Refugee Law*, vol. 30, no. 1, 2018, pp. 1-19.

Provocări și perspective de viitor

În ciuda eforturilor depuse pentru a stabili un cadru legislativ robust, provocările persistă. Statele membre se confruntă cu o diversitate de opinii și abordări în ceea ce privește gestionarea migrației și protecția refugiaților. Unele țări au adoptat măsuri mai stricte de control al migrației, în timp ce altele au fost mai deschise la primirea refugiaților⁷². Această diversitate poate duce la incoerențe în aplicarea legislației europene și poate submina eficiența sistemului comun de azil.

În concluzie, cadrul legislativ european privind protecția refugiaților este un sistem complex și în continuă evoluție, care trebuie să se adapteze la schimbările din peisajul global al migrației. Colaborarea între statele membre, precum și implicarea activă a societății civile, sunt esențiale pentru asigurarea unei protecții adecvate și pentru garantarea drepturilor fundamentale ale refugiaților.

4.4. REGLEMENTĂRILE NAȚIONALE: LEGISLAȚIA PRIVIND REFUGIAȚII ÎN ROMÂNIA

În România, legislația referitoare la refugiați și azilanți este reglementată prin **Legea nr. 122/2006** privind azilul. Această lege este un document fundamental care stabilește procedurile pentru acordarea statutului de refugiat și a protecției internaționale, precum și drepturile și obligațiile refugiaților în România. Legea a fost adoptată în conformitate cu standardele internaționale și cu angajamentele asumate de România ca stat membru al Uniunii Europene și parte a Convenției de la Geneva din 1951 privind statutul refugiaților.

Drepturile refugiaților

Conform articolului 3 din Legea nr. 122/2006, „refugiatul beneficiază de protecție împotriva returnării în țara de origine și are dreptul de a solicita azil”⁷³. Această dispoziție reflectă principiul fundamental al *non-refoulement*, care interzice returnarea refugiaților în țări

⁷² S. M. C. Leerkes, "The Politics of Refugee Protection in Europe: A Comparative Perspective," *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol. 46, no. 9, 2020, pp. 1620-1639.

⁷³ Legea nr. 122/2006 privind azilul în România, Art. 3.

unde viața sau libertatea lor ar putea fi amenințate. În plus, legea prevede o serie de drepturi specifice pentru refugiați, care includ:

1. **Accesul la educație:** Refugiații au dreptul de a frecventa instituțiile de învățământ, asigurându-se astfel continuitatea educației pentru copiii lor.
2. **Servicii medicale:** Legea garantează accesul refugiaților la servicii de sănătate, inclusiv asistență medicală de urgență, ceea ce este esențial pentru protejarea sănătății acestora.
3. **Accesul la piața muncii:** Refugiații au dreptul de a munci în România, ceea ce le permite să-și câștige existența și să contribuie la economia locală ⁷⁴.

Provocări în implementarea reglementărilor

Cu toate că cadrul legal este adecvat, implementarea acestor reglementări se confruntă cu numeroase provocări. Conform unui raport al **Agenției ONU pentru Refugiați (UNHCR)**, obstacolele în calea accesului refugiaților la servicii esențiale și integrarea în societate sunt semnificative ⁷⁵. Printre aceste obstacole se numără:

- **Lipsa de informații:** Multe persoane care solicită azil nu au acces la informații clare despre drepturile și procedurile disponibile, ceea ce poate duce la confuzie și la dificultăți în navigarea sistemului de azil.
- **Resurse limitate:** Instituțiile responsabile cu gestionarea cererilor de azil se confruntă cu resurse insuficiente, ceea ce afectează eficiența procesului de examinare a cererilor și, implicit, integrarea refugiaților.
- **Dificultăți în integrarea pe piața muncii:** Chiar dacă legea prevede accesul la muncă, refugiații se confruntă adesea cu discriminare, lipsa recunoașterii calificărilor și competențelor, și cu o concurență acerbă în sectorul muncii ⁷⁶.

Percepțiile sociale asupra refugiaților

Un alt aspect important este impactul percepțiilor negative asupra refugiaților în societatea românească. În general, stereotipurile și prejudecățile pot afecta grav capacitatea refugiaților de a se integra în comunitate. De exemplu, percepțiile legate de securitate,

⁷⁴ UNHCR, "Global Trends: Forced Displacement in 2020," 2021.

⁷⁵ UNHCR, "Refugee Integration in Romania: Current Challenges and Opportunities," 2022.

⁷⁶ OIM, "The Social Integration of Refugees in Romania: A Survey of Refugees' Employment Experience," 2019.

criminalitate sau concurența pentru resurse pot genera tensiuni între refugiați și populația locală. Conform unui studiu realizat de **Organizația Internațională pentru Migrație (OIM)**, atitudinile negative pot duce la excluderea socială a refugiaților și la dificultăți în formarea de relații pozitive cu comunitățile gazdă⁷⁷.

Pentru a contracara aceste tendințe, este esențial ca autoritățile române, împreună cu organizațiile non-guvernamentale și societatea civilă, să dezvolte campanii de sensibilizare și educație publică care să promoveze o înțelegere mai bună a problemelor cu care se confruntă refugiații și să sublinieze contribuțiile lor pozitive la societate.

Perspective de viitor

În concluzie, legislația românească privind refugiații oferă un cadru legal solid pentru protecția acestora, dar este necesară o îmbunătățire a implementării și o abordare proactivă pentru a depăși obstacolele existente. Este esențial ca toate părțile implicate să colaboreze pentru a asigura că refugiații nu numai că beneficiază de protecție, ci și că au oportunități reale de integrare și contribuție la societatea românească. Aceasta ar putea include măsuri mai eficiente în domeniul educației, sănătății și al accesului pe piața muncii, precum și inițiative de promovare a diversității și incluziunii în comunități.

4.5. ROLUL ONG-URILOR ȘI AL ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE

Organizațiile non-guvernamentale (ONG-uri) și organizațiile internaționale joacă un rol esențial în protecția drepturilor refugiaților. Acestea contribuie la apărarea drepturilor acestora prin furnizarea de asistență legală, sprijin psihologic și integrarea socială. ONG-uri precum *Salvați Copiii* sau *Cruz Roja* oferă programe adaptate nevoilor refugiaților, cum ar fi cursuri de limbă, orientare profesională și asistență în găsirea locuințelor⁷⁸.

Studiile au arătat că intervențiile ONG-urilor au un impact semnificativ asupra calității vieții refugiaților și contribuie la facilitarea integrării acestora în comunitățile locale⁷⁹. Aceste organizații sunt adesea intermediari între refugiați și instituțiile guvernamentale, ajutând la

⁷⁷ OIM, "Understanding Public Perceptions of Migration in Romania," 2020.

⁷⁸ Salvați Copiii, *Raport anual 2022*, Salvați Copiii, 2022.

⁷⁹ Refugee Council, *The Impact of NGOs on Refugee Integration*, Refugee Council, 2020, p. 23.

navigarea procedurilor administrative și la asigurarea accesului la servicii esențiale. De asemenea, ele pot influența politica publică prin advocacy și campanii de conștientizare.

Protecția refugiaților la nivel internațional, european și național se bazează pe un cadru complex de reglementări și instituții care au scopul de a asigura drepturile și demnitatea acestora. Deși există progrese semnificative în dezvoltarea acestui cadru, provocările persistă, iar integrarea refugiaților în societățile gazdă necesită o cooperare strânsă între statele membre, organizațiile internaționale și ONG-uri. Este esențial ca toate părțile implicate să colaboreze pentru a crea un mediu favorabil, care să permită refugiaților să se integreze cu succes în noile lor comunități.

CAPITOLUL V.

SOLUȚII ȘI POLITICI DE INTEGRARE A REFUGIAȚILOR

INTRODUCERE

Integrarea refugiaților este un proces complex și esențial, având în vedere că milioane de oameni se confruntă cu migrarea forțată din cauza conflictelor, persecuțiilor sau a altor circumstanțe adverse. Acest proces nu implică doar protecția imediată a refugiaților, ci și asigurarea unui mediu în care aceștia să poată construi o viață nouă și productivă în societățile gazdă. În acest context, se impune analiza soluțiilor și politicilor de integrare a refugiaților, punând accent pe aspecte precum educația, ocuparea forțată, asistența medicală și socială, precum și pe bunele practici și provocările întâmpinate în acest proces.

5.1. SOLUȚII PENTRU INTEGRAREA SOCIALĂ

Integrarea socială a refugiaților este un proces complex care necesită o abordare multidimensională. Educația, accesul la locuri de muncă, și asistența medicală și socială sunt toate componente esențiale care contribuie la succesul acestui proces. Fiecare dintre aceste aspecte joacă un rol crucial în facilitarea adaptării refugiaților la noile lor comunități și în asigurarea unei vieți demne.

Educație

Educația este un factor esențial în integrarea refugiaților, oferindu-le nu doar cunoștințe și abilități, ci și oportunitatea de a se adapta la cultura locală. Potrivit unui raport al **UNHCR**, „educația contribuie la dezvoltarea personală a refugiaților și la formarea unei societăți coezive”⁸⁰. Programele educaționale adaptate nevoilor refugiaților pot include cursuri de limbă a țării gazdă, formare profesională, și integrarea copiilor refugiați în sistemul educațional local.

Cursurile de limbă sunt fundamentale, deoarece limba este un instrument vital pentru comunicare și integrare. Prin intermediul acestor cursuri, refugiații pot învăța nu doar

⁸⁰ UNHCR, "Educatia refugiatilor: Oportunități și provocări," 2021.

vocabularul de bază, ci și expresii culturale, norme sociale și valori ale societății gazdă. Această cunoaștere nu doar că îmbunătățește șansele de angajare ale refugiaților, dar facilitează și interacțiunea socială, ajutându-i să-și construiască rețele sociale.

În plus, formarea profesională permite refugiaților să-și valorifice abilitățile și experiența anterioară, crescându-le astfel oportunitățile de angajare. De exemplu, programele de formare pot include cursuri în domenii precum IT, meșteșuguri sau servicii sociale, care sunt căutate pe piața muncii ⁸¹. Această educație continuă contribuie la dezvoltarea unei societăți mai incluzive, în care diversitatea este celebrată și valorificată.

Locuri de muncă

Accesul la locuri de muncă este crucial pentru integrarea economică a refugiaților. Statele gazdă trebuie să creeze politici care să faciliteze angajarea refugiaților, recunoscându-le competențele și experiența. Studiile arată că refugiații contribuie semnificativ la economia locală, aducând diversitate și inovație ⁸².

Programele de incluziune profesională, cum ar fi cele care oferă stagii sau formare profesională, pot sprijini integrarea refugiaților pe piața muncii. De exemplu, un studiu realizat în Germania a arătat că refugiații care au acces la formare profesională au o șansă de 50% mai mare de a găsi un loc de muncă stabil ⁸³. Această statistică subliniază importanța unui suport adecvat în găsirea locurilor de muncă care să corespundă abilităților și aspirațiilor refugiaților.

În plus, parteneriatele între ONG-uri, instituțiile guvernamentale și sectorul privat pot crea oportunități de angajare și pot facilita integrarea refugiaților în comunitățile locale. Aceste inițiative nu doar că ajută refugiații, dar și stimulează economia locală prin crearea de locuri de muncă și diversificarea forței de muncă.

Asistență medicală și socială

Accesul la servicii medicale este un alt aspect esențial al integrării refugiaților. Aceștia se confruntă adesea cu probleme de sănătate fizică și mentală din cauza traumelor suferite în timpul migrației sau din cauza condițiilor precare în care au trăit anterior. Un studiu realizat de

⁸¹ OECD, "Integrating Refugees into the Labour Market," 2020.

⁸² World Bank, "The Economic Contribution of Refugees," 2022.

⁸³ ZEW, "Refugees and the Labour Market: A German Case Study," 2021.

Organizația Mondială a Sănătății (OMS) subliniază că refugiații au nevoie de servicii de sănătate adaptate, care să includă atât asistența medicală primară, cât și servicii de sănătate mintală ⁸⁴.

Politicile de integrare ar trebui să asigure că refugiații au acces la aceste servicii, contribuind astfel la bunăstarea lor generală. De exemplu, inițiativele care facilitează accesul refugiaților la îngrijiri medicale, prin intermediul clinicilor comunitare sau al programelor de asigurare medicală, sunt vitale pentru a preveni agravarea problemelor de sănătate ⁸⁵.

În plus, este important ca personalul medical să fie instruit să recunoască și să abordeze problemele specifice cu care se confruntă refugiații, inclusiv traumele psihologice și barierele lingvistice. Acest lucru poate contribui la crearea unui mediu de îngrijire care să fie sensibil la nevoile refugiaților, asigurându-le că primesc tratamentul adecvat.

5.2. PROGRAME DE INCLUZIUNE SOCIALĂ IMPLEMENTATE DE UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI STATELE MEMBRE

Uniunea Europeană a dezvoltat diverse inițiative și programe pentru a sprijini integrarea refugiaților. Programul European de Asil se concentrează pe asigurarea unui sistem comun de azil, care să garanteze protecția refugiaților și să faciliteze integrarea acestora în societățile gazdă ⁸⁶. De asemenea, Comisia Europeană a lansat Planul de Acțiune pentru integrarea refugiaților, care include măsuri specifice pentru educație, ocupare și acces la servicii esențiale.

Statele membre ale Uniunii Europene au implementat, de asemenea, politici naționale de integrare. De exemplu, Suedia a fost recunoscută ca un model de bune practici în integrarea refugiaților, având politici care facilitează accesul refugiaților la educație, locuri de muncă și servicii sociale ⁸⁷. Aceste inițiative au contribuit la integrarea eficientă a refugiaților în societatea suedeză, demonstrând că un angajament puternic din partea guvernelor poate avea un impact semnificativ asupra succesului integrării.

⁸⁴ WHO, "Health of Refugees and Migrants: A Global Perspective," 2020.

⁸⁵ ECDC, "Access to Healthcare for Refugees," 2021.

⁸⁶ Comisia Europeană, *Planul de Acțiune pentru integrarea refugiaților*, 2020.

⁸⁷ Swedish Migration Agency, *Integration of Refugees in Sweden*, 2021.

5.3. INIȚIATIVE LA NIVEL LOCAL ÎN ROMÂNIA

În România, integrarea refugiaților a fost susținută de colaborarea dintre guvern și organizațiile non-guvernamentale. ONG-uri precum JRS (*Jesuit Refugee Service*) și *Salvați Copiii* au dezvoltat programe care oferă asistență refugiaților, inclusiv cursuri de limba română, consiliere juridică și sprijin psihologic⁸⁸. De asemenea, programele guvernamentale au fost implementate pentru a sprijini integrarea refugiaților, deși resursele disponibile sunt limitate.

Colaborarea cu ONG-urile a demonstrat a fi eficientă în abordarea nevoilor refugiaților și în facilitarea integrării lor în comunitățile locale. Aceste inițiative locale sunt esențiale pentru a răspunde provocărilor specifice cu care se confruntă refugiații în România, asigurându-se că au acces la resursele necesare.

5.4. PROVOCĂRI ȘI BUNE PRACTICI

Deși au fost făcute progrese în integrarea refugiaților, provocările persistă. Printre acestea se numără prejudecățile și stereotipurile negative față de refugiați, care pot afecta integritatea acestora. Un studiu realizat de Comisia Europeană arată că percepțiile negative asupra refugiaților pot duce la discriminare și excluziune socială⁸⁹.

Exemple pozitive din țări precum Germania și Suedia demonstrează însă că, folosind politici adecvate, integrarea refugiaților poate fi realizată cu succes. Germania, prin inițiativele sale de integrare, a reușit să ofere refugiaților acces la educație și locuri de muncă, contribuind astfel la o integrare rapidă și eficientă⁹⁰. Suedia, de asemenea, a implementat politici de incluziune care au dus la o creștere a angajării refugiaților și la îmbunătățirea relațiilor dintre comunitățile locale și refugiați⁹¹.

Integrarea refugiaților reprezintă o provocare majoră, dar și o oportunitate pentru societățile gazdă. Prin implementarea de soluții și politici eficiente în domeniul educației, locurilor de muncă și asistenței medicale și sociale, se pot crea condiții favorabile pentru integrarea refugiaților. Colaborarea între guverne, ONG-uri și comunități este esențială pentru a depăși provocările și a asigura că refugiații pot contribui activ la societățile care îi primesc.

⁸⁸ JRS, *Annual Report 2022*, JRS Romania, 2022.

⁸⁹ Comisia Europeană, *Perceptions of Refugees and Migrants in Europe*, 2020.

⁹⁰ German Federal Government, *Integration of Refugees in Germany: Policies and Practices*, 2021.

⁹¹ Swedish Institute, *Good Practices in Refugee Integration in Sweden*, 2020.

Astfel, se poate transforma o situație de criză într-o oportunitate de dezvoltare și diversitate culturală.

CAPITOLUL VI.

PROVOCĂRI JURIDICE ȘI PERSPECTIVE DE VIITOR

Fenomenul migrației forțate a crescut semnificativ în ultimele decenii, având în vedere conflictele armate, persecuțiile politice și schimbările climatice. Această situație a dus la o presiune considerabilă asupra sistemelor de azil din întreaga lume, generând o serie de provocări juridice și dileme etice. Este esențial să analizăm problemele juridice care afectează refugiații, să discutăm despre posibile reforme legislative și să evaluăm viitorul politicilor de azil în contextul globalizării și schimbărilor climatice.

6.1. PROBLEME JURIDICE ÎN CADRUL PROCEDURILOR DE AZIL.

Drepturile limitate ale refugiaților

Refugiații întâmpină frecvent obstacole în exercitarea drepturilor lor fundamentale, inclusiv a dreptului la azil. Potrivit Convenției de la Geneva din 1951, un refugiat este definit ca o persoană aflată în afara țării sale de origine, care, din cauza unei temeri bine întemeiate de persecuție, nu poate sau nu dorește să se întoarcă.⁹² Totuși, în multe țări, drepturile refugiaților sunt frecvent restricționate. De exemplu, în numeroase state, aceștia nu beneficiază de un acces corespunzător la asistență juridică, ceea ce le îngreunează posibilitatea de a contesta deciziile de respingere a cererilor de azil.⁹³

Dificultățile de acces la justiție

Accesul la justiție este esențial pentru protejarea drepturilor refugiaților, dar adesea este îngreunat de diverse obstacole. Studiile arată că refugiații se confruntă cu bariere lingvistice și culturale, ceea ce le limitează capacitatea de a înțelege și naviga în sistemul juridic⁹⁴. Mai mult, reglementările restrictive adoptate în unele țări, cum ar fi măsurile de detenție și evaluările

⁹² Convenția de la Geneva privind statutul refugiaților, 1951.

⁹³ UNHCR, *Global Trends: Forced Displacement in 2020*, UNHCR, 2021.

⁹⁴ Schuster, L. (2011). *Access to Asylum: A Comparative Study of the United Kingdom and Germany*.

rapide ale cererilor de azil, pot împiedica refugiații să își prezinte cazurile în mod corect ⁹⁵. Aceasta contribuie la o percepție generală că sistemele de azil sunt inefficiente și nedrepte.

Impactul reglementărilor restrictive

Reglementările restrictive adoptate în contextul migrației, cum ar fi acordurile de returnare sau blocarea accesului la frontiere, pot duce la încălcarea drepturilor refugiaților. De exemplu, Uniunea Europeană a implementat politici menite să limiteze numărul refugiaților care pot intra pe teritoriul său, ceea ce a dus la situații în care refugiații sunt expuși la condiții inumane⁹⁶. Aceste măsuri nu doar că afectează drepturile refugiaților, dar pot avea și un impact negativ asupra imaginii internaționale a țărilor gazdă.

6.2. POSIBILE REFORME LEGISLATIVE

Ajustarea legislației pentru a oferi o protecție mai eficientă a drepturilor refugiaților

Pentru a răspunde provocărilor actuale, este esențială o reformă a legislației privind azilul. Aceasta ar putea include măsuri care să asigure accesul la asistență juridică pentru refugiați, precum și crearea unor proceduri de azil mai transparente și mai echitabile ⁹⁷. De asemenea, este important să se adopte politici care să faciliteze integrarea refugiaților, oferindu-le acces la educație și locuri de muncă.

Un exemplu de reformă legislative este propunerea de ajustare a reglementărilor din cadrul Uniunii Europene, pentru a încuraja statele membre să colaboreze mai eficient în procesul de azil⁹⁸. Acest lucru ar putea implica crearea unui mecanism comun de evaluare a cererilor de azil și asigurarea unui standard minim de protecție pentru refugiați în toate statele membre.

⁹⁵ European Council on Refugees and Exiles, *Asylum Information Database: Country Report - Romania*, 2022.

⁹⁶ European Commission, *The European Agenda on Migration*, 2015.

⁹⁷ United Nations General Assembly, *Global Compact on Refugees*, 2018.

⁹⁸ European Commission, *Reforming the Common European Asylum System*, 2021.

În România, Legea 122/2006 privind azilul oferă un cadru legal pentru protecția refugiaților, dar este necesară o revizuire a acestei legislații pentru a răspunde mai bine provocărilor actuale ⁹⁹. De exemplu, ar fi util să se introducă măsuri specifice pentru a îmbunătăți accesul refugiaților la justiție și pentru a reduce timpul de procesare a cererilor de azil.

6.3. VIITORUL POLITICILOR DE AZIL ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII ȘI SCHIMBĂRILOR CLIMATICE

Adaptări necesare în fața unui număr tot mai mare de migranți și refugiați

În contextul globalizării și al schimbărilor climatice, se estimează că numărul refugiaților va continua să crească. Politicile de azil trebuie să se adapteze acestei realități, integrând aspecte legate de migrația ecologică și de dezvoltarea durabilă. Conform unui raport al UNHCR, schimbările climatice vor determina un număr tot mai mare de oameni să își părăsească țara de origine¹⁰⁰.

Este esențial ca statele să colaboreze la nivel internațional pentru a crea soluții durabile pentru refugiați, abordând cauzele profunde ale migrației forțate și asigurând protecția drepturilor acestora. Un exemplu ar putea fi consolidarea parteneriatelor între țările de origine și cele gazdă pentru a facilita integrarea refugiaților și a promova dezvoltarea economică locală¹⁰¹.

Necesitatea unei politici globale de migrație

În cele din urmă, este imperativ să se dezvolte o politică globală de migrație care să recunoască drepturile refugiaților ca fiind o parte esențială a drepturilor omului. Aceasta ar trebui să includă principii de solidaritate și responsabilitate comună între statele membre ale comunității internaționale. Crearea unor mecanisme internaționale care să asigure cooperarea

⁹⁹ Legea 122/2006 privind azilul în România.

¹⁰⁰ UNHCR, *Climate Change and Displacement: The Global Challenge*, 2020.

¹⁰¹ IOM, *Migration in the 21st Century: An Overview of Current and Future Trends*, 2021.

în gestionarea migrației și protecția refugiaților va fi crucială pentru a răspunde provocărilor viitoare.

6.4. PROVOCĂRILE JURIDICE SI PERSPECTIVE DE VIITOR

Provocările juridice si perspective de viitor cu care se confruntă refugiații în cadrul sistemelor de azil sunt complexe și variate. Este esențial ca statele să adopte reforme legislative care să protejeze mai eficient drepturile refugiaților și să asigure accesul la justiție. În plus, în fața schimbărilor climatice și a globalizării, este necesară o adaptare a politicilor de azil la noile realități. Prin colaborare internațională și angajamente clare, putem contribui la crearea unor soluții durabile care să asigure protecția și integrarea refugiaților în societățile gazdă.

CAPITOLUL VII.

STUDIU DE CAZ: UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI CRIZA REFUGIAȚILOR SIRIENI

INTRODUCERE

Migrația este un fenomen universal, care a însoțit istoria omenirii încă din cele mai vechi timpuri. În prezent, însă, criza refugiaților sirieni a evidențiat o serie de provocări majore, atât pentru statele de origine, cât și pentru țările de destinație. Milioane de oameni, afectați de războiul civil devastator din Siria, au căutat refugiu în alte țări, inclusiv în Uniunea Europeană, în încercarea de a scăpa de persecuție, violență și sărăcie.

Această criză a scos la lumină nu doar nevoia imperativă de a proteja drepturile fundamentale ale migraților, ci și dificultățile întâmpinate de UE în elaborarea unei politici comune și eficiente în domeniul migrației.

Complexitatea fenomenului migrației

Migrația nu este un proces uniform, ci unul complex, determinat de factori diverși, precum războaiele, sărăcia, opresiunea politică sau dorința de reunificare familială. Pentru refugiații sirieni, principalele motive de migrație includ fuga din calea violențelor armate, accesul la protecție internațională și speranța unui viitor mai sigur pentru ei și familiile lor. Din păcate, acest drum este adesea presărat de riscuri extreme, mulți refugiați fiind nevoiți să traverseze rute periculoase pentru a ajunge în Europa.

Deși fiecare migrant are propria poveste, discursul public tinde să generalizeze și să simplifice aceste realități. Clișeele și stereotipurile limitează înțelegerea fenomenului migrator, ignorând impactul său multidimensional asupra economiei, culturii și politicii la nivel european.

Reacția Uniunii Europene

În fața crizei refugiaților sirieni, Uniunea Europeană s-a confruntat cu o provocare fără precedent. În 2015, Comisia Europeană a propus un plan de acțiune în zece puncte pentru gestionarea fluxurilor migratorii, plan care a fost susținut de Parlamentul European și de Consiliul European. Printre principalele măsuri s-au numărat crearea unor centre de primire și

identificare (*hotspots*), sprijinirea statelor membre aflate sub presiune și intensificarea luptei împotriva traficului de persoane.

Deși reacția UE a fost rapidă, aceasta a fost considerată insuficientă pentru a răspunde pe termen lung la dimensiunea crizei. Politica europeană privind migrația s-a dovedit fragmentată și ineficientă, iar lipsa unei viziuni comune a dus la tensiuni între statele membre, mai ales în ceea ce privește redistribuirea refugiaților¹⁰².

Provocări și perspective

Unul dintre aspectele centrale ale crizei a fost dificultatea integrării migraților în societățile europene. În plus, declinul demografic al Europei a evidențiat nevoia de politici care să valorifice potențialul economic al migrației, transformând această provocare într-o oportunitate. Totodată, scepticismul public față de capacitatea UE de a gestiona eficient criza a afectat coeziunea politică și socială.

Pentru a aborda cauzele fundamentale ale migrației, UE trebuie să-și intensifice acțiunile externe, să promoveze stabilitatea în regiunile de origine și să dezvolte parteneriate durabile cu țările terțe. Globalizarea și revoluția comunicațională au amplificat aspirațiile multor oameni din zonele afectate de conflict iar Uniunea Europeană trebuie să răspundă acestor provocări printr-o politică unitară și bine coordonată¹⁰³.

Criza refugiaților sirieni a subliniat importanța unei abordări europene unitare și solidare. Europa trebuie să rămână un adăpost pentru cei care fug de persecuție și un mediu deschis pentru talente și antreprenori. În acest context, un set de măsuri esențiale este crucial:

- Crearea unui sistem european de azil comun și eficient;
- Consolidarea mecanismelor de integrare a refugiaților;
- Îmbunătățirea securității la frontierele externe, fără a compromite drepturile fundamentale ale migraților;
- Crearea unor programe de relocare și resettlement accesibile și sigure.

¹⁰² Redistribuirea refugiaților în UE: În 2015, UE a stabilit un mecanism temporar pentru redistribuirea a 120.000 de refugiați între statele membre, dar implementarea acestuia a fost întâmpinată cu rezistență de către unele țări (de exemplu, Ungaria și Polonia).

¹⁰³ Parteneriate externe ale UE: Printre inițiativele importante se numără Acordul UE-Turcia din 2016, care a redus semnificativ fluxurile migratorii pe ruta est-mediteraneană, dar a generat controverse privind respectarea drepturilor refugiaților.

Cooperarea între statele membre, instituțiile UE, organizațiile internaționale, autoritățile locale și țările terțe este esențială pentru a face politica europeană de migrație să devină o realitate eficientă.

Context și evoluție a crizei refugiaților sirieni

În toamna anului 2015, Uniunea Europeană (UE) s-a confruntat cu o situație fără precedent, marcată de un exod masiv de populații dinspre Orientul Mijlociu și Africa, o criză de migrație cu implicații complexe asupra securității și identității europene. Acest flux masiv de refugiați sirieni și alți migrați s-a desfășurat într-o manieră bruscă și în valuri, punând la încercare capacitatea instituțiilor UE de a răspunde adecvat. UE, ca entitate politică destinată să protejeze și să promoveze identitatea europeană în secolul XXI, s-a văzut brusc confruntată cu un fenomen migratoriu de o amploare care nu fusese anticipată de autoritățile europene.

Această criză a fost, în mare măsură, o consecință a unor politici externe și interne insuficient reglementate, ale căror efecte s-au manifestat în mod evident în sudul Uniunii Europene, în special în Grecia și Italia, state membre ale UE de la frontiera sudică. Aceste țări se confruntau deja, de ani buni, cu presiuni migratorii considerabile, provenind din zone aflate sub conflicte armate sau în curs de dezvoltare economică precară. În mod surprinzător însă, aceste evenimente au fost privite de multe dintre instituțiile europene, inclusiv de statele membre ca Germania și Franța, cu o atitudine de indiferență, iar criza a fost subestimată ca fiind o problemă limitată, fără riscuri semnificative pe termen lung.¹⁰⁴

Pătrunderea imigranților ilegali în țări precum Italia și Grecia, care se confruntau cu o migrație continuă, a fost considerată un fenomen mai degrabă gestionabil, deși implicațiile geopolitice și sociale erau evidente. În ciuda acestui lucru, un factor semnificativ care a contribuit la amplificarea crizei a fost lipsa de coordonare și strategii clare din partea Uniunii Europene. Atunci când valurile de migrați s-au intensificat în 2015, a fost evident că Uniunea nu dispunea de un plan coerent și integrat pentru a răspunde acestui aflus masiv, mai ales în contextul lipsei de solidaritate între statele membre¹⁰⁵

Într-un moment de turnură majoră, în august 2015, Germania a făcut un anunț unilateral privind acceptarea unui număr considerabil de refugiați sirieni, estimându-se că ar putea primi

¹⁰⁴ Uniunea Europeană a avut o viziune prea optimistă asupra situației migrației, subestimând impactul pe termen lung al acestui fenomen asupra securității și stabilității regiunii.

¹⁰⁵ Decizia unilaterală a Germaniei de a primi un număr mare de refugiați a avut un efect de domino asupra altor state membre, provocând un aflus masiv de migrați.

până la 800.000 de refugiați. Această decizie a generat o panică generalizată și a determinat o mișcare masivă a migraților, care au început să forțeze granițele Uniunii Europene în mod organizat. Astfel, ce ar fi trebuit să fie o acțiune coordonată la nivelul întregii Uniuni s-a transformat într-un fenomen haotic de migrație, fără un control adecvat sau o viziune pe termen lung.

Reacțiile instituțiilor europene au fost pe măsură de inadecvate iar discursurile liderilor UE, cum ar fi cel al Președintelui Comisiei Europene, Jean-Claude Juncker, au subliniat natura necoordonată a răspunsului european. În loc să ofere o abordare integrată și soluții concrete pentru a controla fenomenul imigraționist, Juncker a minimizat problema, afirmând că situația va dura mai mult și că migrarea nu poate fi oprită. În plus, conexiunea pe care a făcut-o între fenomenul imigraționist și „îmbătrânirea Europei” a stârnit controverse, adăugând o dimensiune economică și demografică care a profundizat diviziunile existente între statele membre ale UE ¹⁰⁶.

Un alt aspect esențial al crizei migratorii a fost gestionarea acesteia la nivelul relațiilor dintre statele membre. Țările din Estul Europei, cum ar fi Ungaria și Polonia, au adoptat politici ferme de respingere a migraților, argumentând că nu își pot asuma riscurile de securitate și impactul asupra stabilității sociale și culturale interne. În contrast, țările din Vestul Europei, inclusiv Germania, au adoptat o abordare mult mai permisivă, ceea ce a creat un clivaj semnificativ în Uniunea Europeană. Aceste diferențe de opinie între Est și Vest au dus la tensiuni politice majore și au pus în pericol coeziunea Uniunii, mai ales în contextul impunerii unor cote obligatorii de refugiați¹⁰⁷.

În ciuda unui efort de a armoniza politicile prin inițiativele de relocare, atitudinile divergente ale statelor membre și lipsa unui plan coerent au demonstrat că Uniunea Europeană nu a reușit să abordeze în mod eficient această criză globală. În mod ironic, reacțiile haotice și necoordonate au subliniat pericolele unei abordări exclusiv umanitare, fără a ține cont de complexitatea socială, economică și securitară a fenomenului migratoriu. Astfel, soluțiile pe termen scurt, precum cotele obligatorii de imigranți, nu au făcut decât să adâncească criza, fără a rezolva cauzele fundamentale ale migrației în masă¹⁰⁸.

¹⁰⁶ Diviziunile dintre Estul și Vestul UE privind gestionarea crizei migratorii au dus la un clivaj politic care amenința unitatea Uniunii.

¹⁰⁷ Decizia unilaterală a Germaniei de a primi un număr mare de refugiați a avut un efect de domino asupra altor state membre, provocând un aflus masiv de migranți.

¹⁰⁸ Declarațiile lui Jean-Claude Juncker au fost criticate pentru lipsa de viziune și pentru minimizarea importanței crizei, fără a propune soluții pe termen lung.

În final, se poate afirma că Uniunea Europeană s-a confruntat cu o problemă de migrație fără precedent, care depășește dimensiunea umanitară și implică considerente de securitate, stabilitate politică și integritate culturală. O abordare mai bine coordonată, integrând toate dimensiunile crizei, ar fi fost esențială pentru a preveni un impact pe termen lung asupra coeziunii și viitorului Uniunii Europene ¹⁰⁹.

Strategia deficitară a Uniunii Europene în ceea ce privește criza refugiaților sirieni

Din cauza atitudinii condescendente și superficiale a țărilor din vestul UE ¹¹⁰, care nu au abordat în mod serios și aprofundat această problemă, neconsultându-se la timp și la nivel de experți (SEAE, experți din statele membre ale UE) pentru găsirea unor soluții și prevenirea unei crize de migrație masivă, cu care Europa se confruntă. Acest lucru a amplificat diviziunea dintre Est și Vest în cadrul UE, având consecințe directe asupra stabilității întregii construcții europene. De asemenea, a dus la un răspuns inefficient al UE față de problema migraților, ceea ce va adânci în continuare dezechilibrele interne ale Uniunii: comportându-se ca „lideri de facto ai UE” în criza refugiaților încă de la început ¹¹¹, anumite state din vestul UE sunt responsabile și pentru atitudinea de indiferență a UE față de țările aflate la granița sudică a Uniunii, cum sunt Grecia și Italia, care se confruntau de mult timp cu traficul de persoane și cu fenomenul migrației ilegale către teritoriile lor. Nu au existat strategii din partea SEAE sau a Uniunii Europene în ansamblu pentru a stabiliza situația la granița sudică a UE, iar politicile europene nu au fost coerente în direcționarea fondurilor către aceste țări din sud, destinate în mod special combaterii imigrației ilegale și rețelelor de trafic de persoane. Nu au fost identificate măsuri la nivelul UE (nici măcar de statele vestice, care de obicei iau inițiativa de a impune altor țări ce trebuie să facă), care să prevină ceea ce astăzi este un exod masiv, în valuri, al populațiilor. Țările din sudul UE, depășite de situație, au lăsat pur și simplu granițele deschise, renunțând să mai acționeze individual în fața unei probleme nu doar europene, ci globale, care le depășește clar capacitățile și strategiile.

¹⁰⁹ Diviziunile dintre Estul și Vestul UE privind gestionarea crizei migratorii au dus la un clivaj politic care amenința unitatea Uniunii.

¹¹⁰ www.mediafax.ro/externe/germania-si-austria-cer-summit-de-urgenta-al-ue-pentru-a-solutiona-crizamigratiei-14714289

¹¹¹ www.independent.co.uk/news/world/Europe/germany-opens-its-gates-berlin-says-all-syrianasylumseekers-are-welcome-to-remain-as-britain-is-urged-to-make-a-similar-statement-10470062.html

Statele din vestul UE au contribuit la crearea acestei situații necontrolabile prin intermediul unor declarații politice ¹¹², aceste declarații politice, susținute ulterior de instituțiile UE (precum Comisia), au fost în defavoarea altor state membre și a pozițiilor exprimate la nivelul Consiliului European (șefii de stat). Aceste declarații au avut un impact distructiv evident pe termen mediu și lung asupra UE, a statelor membre, precum și asupra securității și apărării popoarelor din UE. Confruntarea cu valuri masive și pe termen nedeterminat de migrați a început odată cu declarația politică a liderilor germani de a accepta 800.000 de refugiați ¹¹³, Ulterior, declarațiile Germaniei care insistau ca statele UE să deschidă granițele pentru a primi nelimitat și necondiționat acest aflus masiv de migrați au fost susținute. Această poziție a Germaniei și a altor țări din vestul UE, precum și a Comisiei, este inacceptabilă, atât din perspectiva UE (care trebuie să garanteze „pacea”), cât și din perspectiva estului UE, care nu poate accepta, în mijlocul acestei crize uriașe, politica faptului împlinit, punând țările UE într-o poziție nedemocratică, asemănătoare subordonării ¹¹⁴, aceasta compromite imaginea UE și a țărilor din vest la nivel global, dar mai ales în ochii țărilor din est, care au trăit experiența regimurilor comuniste din blocul sovietic. Zonele cu conflicte majore, care reprezintă surse de migrație masivă, au fost constant ignorate de UE, fără a se găsi soluții eficiente pentru a opri conflictele la sursă și pentru a implementa măsuri de redresare economică în regiunile afectate. Unele state membre ale UE nu au fost nici măcar consultate sau au fost consultate doar formal în privința cotelor obligatorii și a crizei migraților, deși situația este extrem de complexă și consecințele sunt enorme, pe multiple planuri. În prezent, nu există soluții realiste, bazate pe consens, pe termen mediu și lung, care să oprească conflictele din regiunile de origine ale exodurilor masive și să ofere metode de reconstrucție economică și financiară pentru populațiile din aceste zone, astfel încât acestea să nu mai fie nevoite să caute refugiu în Europa din diverse motive.

De asemenea, mai există și alte aspecte de remarcat:

„Abordarea de tipul „amenințare cu penalizări”¹¹⁵ nu este în conformitate cu principiile și valorile UE ca o atitudine de „amenințare cu sancțiuni” să fie aplicată, întrucât UE, ca entitate democratică, nu impune sau dictează, ci promovează solidaritatea. Aceasta nu poate fi impusă, ci se bazează pe un sentiment comun, fiind o manifestare a spiritului european. Țări ca România au răspuns deja pozitiv la această chemare a solidarității, în limita capacităților lor, însă nu se

¹¹² <http://news.yahoo.com/latest-more-3-000-migrants-crossaustria-080408422.html#>.

¹¹³ www.ft.com/cms/s/0/1099e22c-467e-11e-b3b2-1672f710807b.html

¹¹⁴ www.politico.eu/article/migration-crisis-asylum-refugees-germany-ccc-merkel-gabriel-crisis/

¹¹⁵ www.zf.ro/politica/cancelarul-austriei-ue-trebuie-sa-penalizeze-tarile-care-se-opu cotelorprivind-imigrantii-14709976

pot compara statele din UE din punct de vedere economic în privința capacității de a absorbi imigranți, fără riscuri de securitate. Țările din Vest, precum Austria, Germania și Suedia, au o capacitate diferită de a primi și integra valuri de imigranți față de țările mai sărace din Estul UE, care nu dispun de aceleași resurse și capacități pentru a asigura, simultan, protecția cetățenilor lor și securitatea acestora.

Unii membri ai Estului UE, confrunțați cu fenomene de corupție greu de combătut, nu au reușit să folosească eficient fondurile structurale deja alocate. În ceea ce privește acordarea de fonduri speciale pentru gestionarea imigranților, există un risc semnificativ ca acestea să fie deturnate sau folosite în scopuri diferite de protejarea refugiaților, din cauza problemelor de corupție cu care se confruntă aceste țări. În plus, fondurile ar putea să nu fie cheltuite corespunzător sau chiar să rămână nefolosite, din cauza lipsei unor strategii clare pentru administrarea și utilizarea lor.

Nu există nicio bază legală pentru sancționarea statelor care se opun ideii, în mod clar nedemocratică, de cote obligatorii de imigranți. Statele care se opun acestei politici acționează legal, în conformitate cu drepturile omului și cu obligațiile lor de a proteja drepturile persoanelor aflate sub jurisdicția lor, inclusiv drepturile refugiaților și ale oricărei persoane aflate pe teritoriile lor. Aplicarea de sancțiuni împotriva statelor care respectă drepturile omului și se opun cotelor obligatorii înseamnă o încălcare a legalității, atât la nivel european, cât și internațional, și ar putea duce la acțiuni în instanță împotriva țărilor precum Germania și Austria, dar și a Comisiei Europene, pentru încălcarea drepturilor imigranților, inclusiv dreptul lor de a circula liber, demnitatea, libertatea și integritatea personală.

Prin măsurile restrictive impuse de unele state, cum ar fi construirea de garduri, care blochează accesul imigranților, se încalcă din nou drepturile fundamentale ale acestora, inclusiv dreptul la siguranță, libertatea de mișcare și accesul la servicii de sănătate. Aceste măsuri au fost luate pe fondul unor decizii pripite și greșite, generate de state precum Germania, susținută de Comisia Europeană, care au denunțat unilateral acorduri esențiale precum Dublin și Schengen, dar care în același timp au cerut altor state UE să-și deschidă granițele și să accepte toți imigranții.

Poziția politică a Germaniei de a accepta un număr nelimitat de refugiați nu doar că afectează politicile UE și ale statelor membre, dar încalcă și drepturile refugiaților, care ajung să fie opriți de garduri, gaze lacrimogene și cordoane de poliție din cauza deciziilor luate de

Germania și Comisie. Aceste măsuri pun statele afectate într-o situație dificilă, depășindu-le capacitatea de a face față unei probleme pe care nu ele au generat-o.

Atitudinea de amenințare din partea Germaniei și Austriei la adresa țărilor din Est reflectă o abordare superficială a problemei și o lipsă de deschidere către un dialog constructiv. Ar fi trebuit organizate, de urgență, mese rotunde cu experți în securitate, în relațiile cu țările din Orientul Mijlociu și din Africa, precum și cu statele de proveniență ale imigranților, pentru a identifica soluții eficiente în fața fluxului masiv de refugiați către Europa. O reuniune urgentă a SEAE și a experților din diplomațiile naționale ar fi fost necesară pentru a dezvolta idei și strategii concrete, bazate pe expertiza multidimensională, ce ar putea asigura o reacție unitară a UE în regiunile de conflict. Aceasta ar fi trebuit să includă o strategie pe termen mediu și lung pentru combaterea traficului de persoane și o abordare securitară în zona Mediteranei, prin crearea unui parteneriat extins care să implice trupe speciale ale UE și unități militare și civile din statele democratice din regiune.

Această atitudine a țărilor din Vestul UE este percepută de către statele din Est ca fiind contrară principiilor democratice ale Uniunii. Deși solidaritatea europeană este recunoscută în Est, aceasta nu ar trebui impusă cu forța sau printr-o atitudine arogantă, rigidă și lipsită de flexibilitate față de statele din Est, care au nevoie de soluții sustenabile pe termen mediu. Impunerea cotelor de imigranți nu provine dintr-un dialog constructiv bazat pe principiile legale și responsabilitățile statelor membre de a asigura securitatea națională și protecția cetățenilor lor, inclusiv a minorităților naționale care ar putea simți un risc crescut în fața unui aflux masiv și continuu de imigranți. Aceste măsuri pun în pericol pacea, toleranța și coexistența pașnică între populațiile majoritare și minoritare din aceste state. Măsurile întreprinse de Uniunea Europeană pentru gestionarea crizei refugiaților sirieni

Pentru a aborda eficient și sustenabil problemele existente pe termen lung, cooperarea europeană în domeniul migrației trebuie să intre într-o nouă fază. Inițiativele vor juca un rol esențial în definirea unei politici europene echilibrate și eficiente privind migrația. În cadrul tratatelor și protocoalelor relevante, Comisia va lansa procese paralele de reflecție în mai multe domenii:

a. **Finalizarea unui sistem european comun de azil:** Tratatul UE pune bazele unui statut unitar pentru azil, valabil în întreaga Uniune. Comisia va iniția o dezbatere extinsă privind etapele următoare ale dezvoltării sistemului european comun de azil, incluzând un cod european

al azilului și recunoașterea reciprocă a deciziilor de azil. Dezbaterile va include și o viziune pe termen lung pentru crearea unui proces decizional unic în domeniul azilului, care să asigure tratament egal pentru solicitanții de azil în întreaga Europă.

b. Gestionarea comună a frontierelor externe ale UE: Măsurile sporite în Marea Mediterană reflectă responsabilitatea comună a gestionării frontierelor externe. Astfel, alături de implementarea unui sistem european de polițiști de frontieră, vor fi abordate noi atribuții pentru paza de coastă a UE, inclusiv partajarea resurselor, exerciții comune și utilizarea eficientă a resurselor. De asemenea, se va analiza posibilitatea înființării unui corp de pază de coastă european.

c. Un nou model pentru migrarea legală: Deși tratatele UE stabilesc că decizia privind admiterea migraților economici aparține statelor membre, este necesar ca UE să exploreze modalitățile de a armoniza acest sistem cu necesitățile economice ale Uniunii. Comisia va examina posibilitatea de a crea, împreună cu statele membre, un sistem bazat pe exprimarea interesului, utilizând criterii verificabile pentru a forma o rezervă europeană de migrați calificați, accesibilă atât angajatorilor, cât și autorităților naționale. Selectarea și admiterea finală ar rămâne la nivel național, bazându-se pe cerințele pieței forțate din fiecare stat membru.

Referitor la măsurile operaționale, abordarea bazată pe „puncte de acces” (hotspots)¹¹⁶ măsurile operaționale propuse de Comisie, inclusiv crearea „punctelor de acces” (hotspots), încep să aducă rezultate. Echipile de suport pentru gestionarea migrației sunt deja funcționale în Lampedusa, Italia, iar în Grecia urmează să înceapă activitatea echipe similare. De asemenea, au avut loc primele transferuri ale solicitanților de azil și câteva zboruri de returnare a migraților în situație neregulamentară care nu au drept de ședere în UE.

Comisia a colaborat cu statele membre pentru a pregăti relocarea persoanelor care au nevoie de protecție internațională direct din țări terțe. Primii refugiați sirieni au fost deja relocați în Italia, Republica Cehă și Liechtenstein (care, în calitate de stat asociat Schengen, participă la acest mecanism).

Pentru ca aceste mecanisme să funcționeze eficient, statele membre trebuie să răspundă rapid cererii de experți naționali care să sprijine activitatea în punctele de acces, să informeze

¹¹⁶http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/summary_european_agenda_on_migration_ro.pdf

Comisia despre capacitățile lor de primire și să desemneze punctele naționale de contact care vor coordona transferurile împreună cu Grecia și Italia, precum și eforturile naționale de relocare.

În ceea ce privește sprijinul financiar, Comisia a propus deja modificări ale bugetelor pentru 2015 și 2016, crescând resursele alocate crizei refugiaților cu 1,7 miliarde EUR. Astfel, în perioada 2015-2016, Comisia a alocat un total de 9,2 miliarde EUR pentru criza refugiaților.

În cadrul unei proceduri accelerate, Parlamentul European și statele membre, în cadrul Consiliului, au aprobat bugetul rectificativ pentru 2015. Statele membre trebuie acum să aloce cheltuielile naționale corespunzătoare, conform acordurilor stabilite de șefii de stat și de guvern. De asemenea, multe state membre trebuie să completeze finanțarea oferită de UE pentru organizații relevante, precum Înaltul Comisariat al ONU pentru Refugiați, Programul Alimentar Mondial și altele, precum și pentru Fondul fiduciar regional al UE pentru Siria și Fondul fiduciar de urgență pentru Africa.

În plus, statele membre trebuie să asigure aplicarea corectă a legislației UE. Sistemul european comun de azil include sprijinirea persoanelor ce au nevoie de protecție internațională și returnarea migranților care nu au drept de ședere în UE. Aceste norme trebuie respectate în mod corespunzător. Comisia nu a primit încă răspuns la cele 40 de scrisori de avertizare trimise în septembrie statelor membre, adăugându-se celor 34 de proceduri deschise până pe 23 septembrie privind nerespectarea legislației UE în domeniul azilului.

Comisia colaborează strâns cu Grecia, unde o echipă specializată, aflată sub coordonarea directorului general al Serviciului de sprijin pentru reforme structurale, este deja prezentă, pentru a sprijini îmbunătățirea capacităților de primire ale țării și pentru a îndeplini condițiile necesare pentru restabilirea transferurilor în baza Regulamentului Dublin, recomandate de Consiliul European la sfârșitul anului 2015.

În paralel, Comisia lucrează la finalizarea unui aviz privind necesitatea și proporționalitatea reintroducerii temporare a controalelor la frontieră de către Germania, Austria și Slovenia. Comisia va continua să monitorizeze atent situația și consideră că implementarea completă a măsurilor prioritare stabilite va contribui la restabilirea unui sistem Schengen funcțional în lunile următoare.

Dimensiunea externă este esențială pentru a aborda cauzele fundamentale ale fluxurilor actuale de migrație și refugiați către UE. În plan diplomatic, UE este activ implicată în găsirea unor soluții politice pentru crizele din Libia și Siria, sprijinind inițiativele ONU.

Finanțarea suplimentară și eforturile diplomatice reprezintă o parte importantă a soluției. De asemenea, Planul de acțiune al UE împotriva migrației ilegale este deja implementat, iar acțiuni comune cu partenerii africani au fost planificate la Reuniunea la nivel înalt de la Valletta privind migrația. Negocierile pentru semnarea unor acorduri de readmisie sau pentru îmbunătățirea aplicării celor existente, cum ar fi acordul cu Pakistan, contribuie la creșterea eficienței returnărilor. În acest context, Turcia și țările din Balcanii de Vest sunt parteneri esențiali.

Planul de acțiune detaliat privind migrația, prezentat de președintele Juncker președintelui Erdoğan pe 5 octombrie, cuprinde o serie de măsuri asupra cărora cele două părți vor colabora. Comisia a desfășurat discuții active cu autoritățile turce pentru finalizarea acestui plan.

De asemenea, Conferința la nivel înalt privind ruta est-mediteraneană și Balcanii de Vest creează cadrul necesar pentru aprofundarea colaborării cu partenerii din vecinătatea noastră apropiată¹¹⁷.

¹¹⁷http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/summary_european_agenda_on_migration_ro.pdf

BIBLIOGRAFIE

Carte

- Barbu, M. (2013). Probleme de integrare a refugiaților în Uniunea Europeană. București: Editura Universitară.
- Berry, John W., și David L. Sam. (2006). Acculturation and Adaptation of Immigrant Youth. Cambridge University Press.
- Călinescu, R. (2018). Integrarea refugiaților în contextul politicii europene de migrație. Iași: Editura Polirom.
- Castles, Stephen, și Mark J. Miller. (2014). The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World. 5th ed., Palgrave Macmillan.
- Dima, I. (2016). Migrarea forțată și solidaritatea europeană. Timișoara: Editura Universității de Vest.
- Ionescu, A. (2015). Politica externă a României în fața crizei refugiaților. București: Editura Academia Română.
- Ionescu, C. (2019). Climate Change and Migration: A Global Overview. Journal of Migration Studies.
- Koser, Khalid. (2007). International Migration: A Very Short Introduction. Oxford University Press.
- Koser, K. (2016). International Migration: A Very Short Introduction. Oxford: Oxford University Press.
- Popescu, L. (2014). Drepturile refugiaților în dreptul internațional. București: Editura C.H. Beck.
- Radu, C. (2017). Politici de migrație și integrare în România: O abordare critică. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.
- Radu, C. (2017). Prevenirea migrației forțate: soluții pentru un viitor sustenabil. Cluj-Napoca: Editura Eikon.
- Sam, David L., și Berry, John W. (2010). Acculturation: When Individuals and Groups of Different Cultural Backgrounds Meet. Cambridge University Press.
- Voicu, B., & Tufiș, P. (coord.). (2012). Românii în migrație: Mobilitate, integrare și reîntoarcere. Iași: Editura Institutul European.
- Zetter, Roger. (2015). Protection in Crisis: Forced Migration and Protection in a Global Era. Oxford University Press

Articol de pe internet / site-uri de știri

- Agenția Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR). Global Trends: Forced Displacement in 2022. UNHCR, 2023. <https://www.unhcr.org>
- Amnesty International. The State of the World's Human Rights. Amnesty International, 2023. <https://www.amnesty.org>
- Comisia Europeană. European Agenda on Migration. 2015. <https://ec.europa.eu>
- Comisia Europeană. Summary of the European Agenda on Migration. http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/summary_european_agenda_on_migration_ro.pdf
- European Council on Refugees and Exiles (ECRE). The Dublin System and Beyond: A Critique of the Common European Asylum System. ECRE, 2022. <https://ecre.org>
- Financial Times. www.ft.com/cms/s/0/1099e22c-467e-11e-b3b2-1672f710807b.html
- Independent. Germany Opens Its Gates. www.independent.co.uk/news/world/Europe/germany-opens-its-gates-berlin-says-all-syrianasylumseekers-are-welcome-to-remain-as-britain-is-urged-to-make-a-similar-statement-10470062.html
- Mediafax. www.mediafax.ro/externe/germania-si-austria-cer-summit-de-urgenta-al-ue-pentru-a-solutiona-crizamigratiei-14714289
- Organizația Internațională pentru Migrație (IOM). World Migration Report 2022. IOM, 2022. <https://publications.iom.int>
- Parlamentul European. Asylum and Migration in the EU: Facts and Figures. 2021. <https://www.europarl.europa.eu>
- Politico. Migration Crisis: Asylum Refugees. www.politico.eu/article/migration-crisis-asylum-refugees-germany-cee-merkel-gabriel-crisis/
- World Bank. Forcibly Displaced: Toward a Development Approach Supporting Refugees, the Internally Displaced, and Their Hosts. World Bank, 2017. <https://www.worldbank.org>
- Yahoo News. <http://news.yahoo.com/latest-more-3-000-migrants-crossaustria-080408422.html#>

- Ziarul Financiar. www.zf.ro/politica/cancelarul-austriei-ue-trebuie-sa-penalizeze-tarile-care-se-opu-cotelorprivind-imigrantii-14709976
- Adevărul. www.adevarul.ro
- ☐ HotNews. www.hotnews.ro
- ☐ Romania-Insider. www.romania-insider.com
- ☐ Ziare.com. www.ziare.com

CONCLUZII ȘI EVENTUALE IMPLICAȚII ALE LUCRĂRII

Concluzii și Implicații ale Lucrării

Concluziile care se desprind din „Problema refugiaților: implicații sociale și soluții juridice” abordează cuprinzător complexitatea acestei provocări globale:

Complexitatea fenomenului refugiaților: Problema refugiaților reprezintă o provocare multidimensională, influențată de factori politici, economici și sociali, ridicând dileme morale și etice privind responsabilitatea umanității față de cei care își părăsesc țările din cauza conflictelor, persecuțiilor, sărăciei extreme sau dezastrelor naturale. În contextul globalizării, crizele umanitare dintr-o regiune au efecte și repercusiuni asupra întregii lumi, iar răspunsul comunității internaționale devine esențial. Fenomenul refugiaților implică nu doar o criză umanitară, ci și o problemă de drept internațional, de securitate și de integrare socială¹¹⁸.

Impactul global al crizelor umanitare: Conform lui Barbu Mihai¹¹⁹, în contextul crizelor umanitare din diferite regiuni, este evident că acestea generează repercusiuni semnificative asupra întregii lumi, iar răspunsul coordonat al comunității internaționale este esențial. Cu toate acestea, răspunsurile și măsurile de protecție nu pot fi universal aplicate, dat fiind că politicile interne ale statelor influențează semnificativ modul în care refugiații sunt acceptați și integrați.

Provocările integrării sociale: Integrarea refugiaților ridică multiple provocări, iar țările de destinație se confruntă adesea cu dificultăți în asigurarea condițiilor necesare pentru integrarea acestora. Acest lucru este cu atât mai dificil în comunități deja afectate de propriile probleme economice și sociale. Integrarea presupune eforturi în educație, sănătate, asistență socială și oportunități de muncă, toate acestea fiind esențiale pentru evitarea izolării și marginalizării refugiaților¹²⁰. Când integrarea nu este gestionată corespunzător, pot apărea tensiuni sociale

¹¹⁸ Voicu, B., & Tufiș, P. (coord.). (2012). *Românii în migrație: Mobilitate, integrare și reîntoarcere*. Iași: Editura Institutul European.

¹¹⁹ Barbu, M. (2013). *Probleme de integrare a refugiaților în Uniunea Europeană*. București: Editura Universitară.

¹²⁰ Ionescu, A. (2015). *Politica externă a României în fața crizei refugiaților*. București: Editura Academia Română.

și xenofobie, așa cum subliniază Ion Dima ¹²¹, iar integrarea eficientă poate aduce beneficii semnificative, inclusiv diversificare culturală și soluții pentru deficitul de forță de muncă, în special în state cu o populație îmbătrânită.

Protecția juridică a refugiaților: Protejarea refugiaților este garantată prin convenții internaționale, precum Convenția de la Geneva din 1951 și Protocoalele adiționale. Acestea definesc statutul de refugiat și drepturile de bază pe care statele semnatare trebuie să le respecte. Cu toate acestea, aplicarea acestor convenții variază semnificativ în funcție de politica internă a fiecărui stat, de stabilitatea economică și de percepția publică față de fenomenul migrației ¹²². Dreptul internațional recunoaște dreptul refugiaților de a primi protecție și de a nu fi returnați în țările de origine unde viața lor ar fi în pericol, dar crizele recente au arătat necesitatea unor soluții juridice mai adaptate ¹²³.

Cooperarea internațională ca soluție durabilă: O provocare semnificativă rămâne cooperarea internațională. Conform lui Radu Cătălin ¹²⁴, soluțiile durabile necesită o colaborare strânsă între state, organizații internaționale și organizații non-guvernamentale, pentru ca resursele să fie distribuite echitabil și presiunea asupra statelor aflate în prima linie să fie redusă. Sistemele de relocare și partajare a responsabilității sunt esențiale pentru a preveni supraîncărcarea anumitor țări. Politicile și programele de susținere trebuie să ia în considerare nu doar protecția imediată a refugiaților, ci și aspectele de integrare pe termen lung ¹²⁵.

Prevenirea migrației forțate: Soluțiile durabile nu se limitează doar la măsuri de ajutor și protecție în timpul crizei, ci implică prevenirea cauzelor fundamentale care duc la migrarea forțată. Astfel, implicarea comunității internaționale în rezolvarea conflictelor și sprijinirea dezvoltării economice în țările de origine sunt esențiale pentru a reduce migrarea forțată ¹²⁶. Statele ar trebui să investească în programe de dezvoltare, educație și stabilitate economică în

¹²¹ Dima, I. (2016). *Migrarea forțată și solidaritatea europeană*. Timișoara: Editura Universității de Vest.

¹²² Popescu, L. (2014). *Drepturile refugiaților în dreptul internațional*. București: Editura C.H. Beck.

¹²³ Călinescu, R. (2018). *Integrarea refugiaților în contextul politicii europene de migrație*. Iași: Editura Polirom.

¹²⁴ Radu, C. (2017). *Prevenirea migrației forțate: soluții pentru un viitor sustenabil*. Cluj-Napoca: Editura Eikon.

¹²⁵ Ionescu, A. (2015). *Politica externă a României în fața crizei refugiaților*. București: Editura Academia Română.

¹²⁶ Dima, I. (2016). *Migrarea forțată și solidaritatea europeană*. Timișoara: Editura Universității de Vest.

regiunile de origine ale refugiaților pentru a oferi alternative celor care altfel ar fi forțați să își părăsească locuințele ¹²⁷.

Abordare integrată și solidară: În concluzie, problema refugiaților nu are o soluție simplă și necesită o abordare integrată, care să combine măsurile umanitare, soluțiile juridice și politicile de integrare. Numai printr-o strategie comună, bazată pe solidaritate și respect pentru drepturile omului, se poate asigura un viitor sigur și prosper atât pentru refugiați, cât și pentru comunitățile gazdă. Construirea unui cadru legal solid, care să fie aplicabil și flexibil la nevoile contemporane, și promovarea unei culturi a incluziunii și respectului reciproc rămân pași fundamentali pentru o lume mai echitabilă și mai empatică ¹²⁸.

¹²⁷ Radu, C. (2017). *Prevenirea migrației forțate: soluții pentru un viitor sustenabil*. Cluj-Napoca: Editura Eikon.

¹²⁸ Voicu, B., & Tufiș, P. (coord.). (2012). *Românii în migrație: Mobilitate, integrare și reîntoarcere*. Iași: Editura Institutul European.